Syn for Sogn 2012

Lokalhistorier fra Silkeborgegnen

Silkeborg Arkiv
Silkeborg Biblioteks Forlag

Syn for Sogn 2012
Lokalhistorier fra Silkeborgegnen
© Silkeborg Arkiv og forfatterne

Redaktion:
Teddy Greibe
Frede Skipper
Bente Rytter
Poul Erik Bach
Peter Mouritsen
Lis Thavlov

Lay-out, dtp og omslag:
Teddy Greibe

ISSN: 1603-8754

Silkeborg Arkiv
Hostrupsgade 41A
8600 Silkeborg

Tlf.: 87 22 19 24
Mail: arkiv@silkeborg.bib.dk

På nettet:
www.silkeborgarkiv.dk
www.wikisilkeborg.dk
www.historienhallo.dk
www.danskebilleder.dk
http://www.facebook.com/SilkeborgArkiv

På omslaget :
Silkeborg Bank, nu Jyske Bank.
Bagside: Lokalhistoriske foreninger og kontaktpersoner

Indhold side

Forord **6**

Sygeplejeelev på Silkeborg Centralsygehus 1957 - 60. **7**
Af Margit Jensen

Oplevelser med Silkeborgsøernes mindste motorbåd **14**
Af Vagn Bjørnholt

Der bor en bager. Erindringer fra Virklund Konditori 1960-1981 **22**
Af Lissi Ringgaard

Erindringer om Laurs Fisker **29**
Af J. C. Strunge Jensen

Fra landsbyskole til centralskole **34**
Ansat på Skægkærskolen i 25 år (1964 – 1988)
Af Irene Laier

I lære som bankmand i 1940'erne **41**
Af Vagn Bjørnholt

Rutebilstationen i Silkeborg **53**
Af Kurt N. Christensen

Forord

Der er stor interesse for det lokalhistoriske arbejde og for lokalhistorien i disse år. Det mærker vi bl.a. ved de mange lokalhistoriske arrangementer og når vi gennem årene har udgivet Syn for Sogn. Det lokalhistoriske arbejde i den tidligere Silkeborg Kommune foregår i et tæt samarbejde mellem Silkeborg Arkiv og de lokalhistoriske foreninger og enkeltpersoner, som repræsenterer de gamle sognekommunerne før kommunesammenlægningen i 1970. Det er er et meget vigtigt arbejde, der foregår her – det er nu vi skal indsamle og dokumentere fortiden – for fremtiden. Meget forsvinder i disse år, hvor der sker så store forandringer. I virkeligheden må vi konstatere, at dagen i dag bliver historie i morgen!

Lad dette samtidig være en opfordring til, at du også medvirker – meld dig ind i en af de lokalhistoriske foreninger, og/eller skriv en artikel til Syn for Sogn om din forening, din gård, dit hus, din familie, din skole, din barndom, dit arbejde eller din arbejdsplads – det er alt sammen lokalhistorie. Hvis du har eller finder papirer og sager fra nedlagte lokale foreninger, virksomheder eller lignende, så er der et sted, hvor du kan sikre det for eftertiden – på Silkeborg Arkiv.

God fornøjelse!

I det forgangne år er den mangeårige formand for Lokal- og Slægtshistorisk Forening for Lemming, Sejling, Serup og Sinding, Bent Thor, gået bort. Hans store engagement og ildhu vil blive savnet. Æret være hans minde.

Sygeplejeelev på Silkeborg Centralsygehus 1957 - 60

Af Margit Jensen

Margit Jensen

Foråret 1960 blev et hold sygeplejeelever færdige med deres uddannelse på Silkeborg Centralsygehus.
Det var det sidste hold sygeplejersker som sygehuset selv havde uddannet.
Vi var startet 1. april 1957 og havde været under uddannelse i 3 år.
Året efter startede det første hold elever på den nyoprettede Silkeborg Sygeplejeskole der afløste den gamle uddannelse.

Det fik en del konsekvenser for arbejdet på sygehuset da eleverne ikke længere var så stor en del af arbejdskraften på afdelingerne som før.

Man fik derfor en ny personalegruppe ind, nemlig sygehjælperne der med dengang 3 måneders uddannelse kom ind i arbejdet.

Men her skal fortælles om den gamle uddannelse:

Der var nogle betingelser for, at man kunne optages på uddannelsen: Man skulle have været min.1 år i huset, og så skulle man have bestået en forskole. Enkelte sygehuse havde selv en forskole, men i de fleste tilfælde foregik det på en Sygeplejehøjskole. Selv havde jeg været på Ubberup højskole ved Kalundborg i 5 mdr., og var herfra fundet egnet til at gå ind i uddannelsen.

Vi mødte så 20 friske piger frem den 1. april, blev modtager af sygehusets instruktionssygeplejerske Else Andersen (kaldet Struksen), blev vist rundt på sygehuset og fik vist hvilken afdeling vi skulle starte på. Så fik vi fik udleveret uniformer, sengetøj, håndklæder o.s.v. og fik tildelt værelser. Jeg fik værelse sammen med 2 andre, men de fleste boede (kun) 2 på hvert værelse. Først som tredje års elever fik vi eneværelse.

Næste morgen kl. 7 mødte vi så på de respektive afdelinger, vi kom ca. 2 nye elever på hver afdeling og kom

straks med i arbejdet. Jeg kom til en afdeling med gynækologiske patienter og en børnestue. Min første opgave var, sammen med 1. assistenten at udføre morgenpleje på en dårlig kræftpatient med et meget ildelugtende udflåd, og derpå fik jeg lov til at gå til spisestuen til morgenmad. Det kneb lidt med appetitten, og jeg kunne se at flere af de andre nye også var lidt tavse.

Arbejdstiden

Arbejdstiden dengang var fra kl. 7.00 til kl. 19.00 i dagvagt 6 dage om ugen. Så havde vi 3 fritimer midt på dagen og 1 time i alt dagligt til spisepauser. Jeg kom fra landbruget og syntes det var utroligt flot med alt den frihed, men oplevede dog også at blive så træt som jeg ikke havde været nogensinde før. Og det var endda om sommeren. I vinterhalvåret havde vi undervisning i fritimerne og om aftenen samt mange lektier. Så var tiden fyldt godt op.

Den ugentlige fridag var sjældent planlagt i forvejen, det almindelige var at vi fik at vide sidst på dagen hvem der skulle holde fri næste dag. Disse fridage var på hverdage, aldrig på lørdage eller søndage.

Ca. hver 5-6. uge var vi i vagt. Først havde vi en "vågedag", og var vi heldige faldt den sammen med den ugentlige fridag så der var 2 hele dage fri! Vi mødte så i nattevagt kl. 24 til kl. 8.00 i 7 nætter i træk, herefter gik vi i aftenvagt samme dag kl. 16.00 til 24.00. igen i 7 aftener i træk. Herefter havde vi så fri i 3 dage. Vagterne lå sådan at disse 3 dage var fredag, lørdag, søndag. Det var de eneste lejligheder hvor vi havde fri i weekenderne.

Lederen af sygeplejen på sygehuset var forstanderinde Bodil Frederiksen, hun var en sød ældre dame med blåtonet hår. Hun boede på selve patient -afdeling K3 i 2 stuer. Køkken delte hun med afdelingen og badeværelse med operationsafdelingen. Sin mad fik hun serveret i afdelingens linnedrum sammen med en afdelingssygeplejerske. Ret så triste forhold synes man i dag. Derudover havde hun et lille kontor i kælderen under medicinsk afdeling.

Takket være hende havde vi elever ret frie forhold i forhold til andre sygehuse. F. eks. var der ikke vagt på for at sikre vi var hjemme inden et bestemt klokkeslæt, det var der mange steder. Hvis vi overnattede udenfor huset skulle vi skrive i en "Sove

Else Andersen og Bodil Frederiksen

ude bog" på forstanderindens kontor, men det blev aldrig kontrolleret, så det blev ikke altid fulgt. Vi måtte også gerne gå barbenet, hvad vi da gjorde året rundt. Det var heller ikke mange steder man måtte, men det sparede jo meget i udgifter til nylonstrømper.

Vores uniform bestod af en blåmeleret kjole med løse knapper foran der skulle monteres hver gang vi skiftede, et hvidt forklæde der bestod af over- og nederdel i 2 stykker der skulle samles med sikkerhedsnåle og så en hvid kappe som Else Andersen mente skulle sidde tilbage på hovedet som en kyse hvorfor vi selvfølgelig bar den længere fremme på håret. Kappen skulle bæres hele døgnet når vi var på arbejde, og ind i mellem kom Else Andersen på kontrol om natten for at se om vi nu også havde den på. Vi lagde den nu ofte alligevel i nattetimerne. På operationsafdelingen bar vi et lille slør der nok skulle sikre mod hår i operationssårene, det dækkede nu ikke meget, men vi syntes det var vældig smart. Sko var ret frit, men måtte ikke være uden bagkappe eller -rem hvis det var sandaler.

Lægestaben

Sygehusets lægestab dengang var: 1 kirurgisk og 1 medicinsk overlæge. Derudover1 røntgen, 1 laboratorie-, og 1 narkoseoverlæge på deltid sammen med andre hospitaler. Så var der 1 kirurgisk og 1 medicinsk reservelæge samt 2 kandidater og nogle få turnuskandidater.

Kandidaterne delte vagterne mellem sig på den måde at de på skift arbejdede en dag, herefter tilkaldevagt en nat, så en dagvagt og herefter en frinat.

Overlægerne og reservelægerne havde altid bagvagt aften og nat.
Når dertil kom at reservelægerne underviste sygeplejeeleverne, var der virkelig nok at gøre for alle.
Øre- Øjen- og tandlæge var byens privat praktiserende som der var aftale med.

Kirurgisk overlæge L. Østergaard Christensen der havde været overlæge på sygehuset siden 1937, var Overlægen. I de første mange år som eneste overlæge. Han var chefen og boede i den store overlægebolig. Først i 1945 fik medicinsk afdeling

Senge– og behandlingsafdelingen.

sin egen overlæge nemlig E. Roelsen.

1958 tog L. Østergaard Christensen et ½ års orlov for, sammen med sin kone der var uddannet sygeplejerske, at rejse til Lambarene i Afrika for at arbejde i Albert Schweitzers urskovshospital.

Desværre blev han syg af amøbedysenteri og måtte rejse hjem efter 3 måneder.

Oplevelserne der nede skildrede han i bogen: "Dansk Læge hos Albert Schweitzer" der udkom i 1959 og nåede stor udbredelse.

Han tog også fat på arbejdet igen efter hjemkomsten, men døde i marts 1960 som 63 årig.

Dette medførte at vores hold ikke fik nogen eksamensfest da man naturligvis ikke kunne feste når Overlægen lige var død!

Sengeafdelingerne

Sengeafdelingerne bestod af 4 kirurgiske afdelinger i den gamle hvide bygning med facade til havnesiden.

Afd. C1 var en kirurgisk mandsafdeling med Alma Hansen (kaldet moster Alma) som afdelingssygeplejerske.

Der var ikke noget pylder med hende! Hver morgen gik hun rundt til alle patienter og sagde godmorgen. En morgen spurgte hun en patient om han havde sovet godt? Nej meddelte han, han havde ikke sovet godt, hvor-

efter hun svarede: ” Hvorfor har De ikke det, det kunne De jo bare have gjort!”.

Afd. C2 var en afdeling med blandede, kirurgiske og gynækologiske kvinder. Desuden var der en stue med børn. Her var Ella Nisgaard afdelingssygeplejerske.

Afd. C3 var en ren kirurgisk kvindeafdeling med Olga Andersen som afdelingssygeplejerske.

Afd. C4 var fødeafdeling med spædbarnstue + nogle gynækologiske patienter, her var Gerda Højriis afdelingssygeplejerske.

I den nyere gule bygning var der 4 medicinske afdelinger:

Afd. A1 med blandede kvinder og mænd med Clara Eriksen som afdelingssygeplejerske.

Afd. A2 var ren kvindeafdeling med Astrid Højholt som leder

Afd. A3 var ren mandsafdeling med Gudrun Jensen (Kaldet Moster Gusse) som leder. Hvis man skulle stå sig godt med hende skulle man bare gøre ekstra godt rent og huske at pudse glasset i svingdørene!

Afd. A4 – der var 2 børnestuer og ellers kvinder. Børnene på sygehuset den gang måtte kun få besøg 2 gange ugentlig, søndag og onsdag, og kun om dagen.

Besøgstid på sygehuset var ellers hver dag kl. 14.30 – 15.30 og igen kl. 19.00 – 19.30. Det blev overholdt

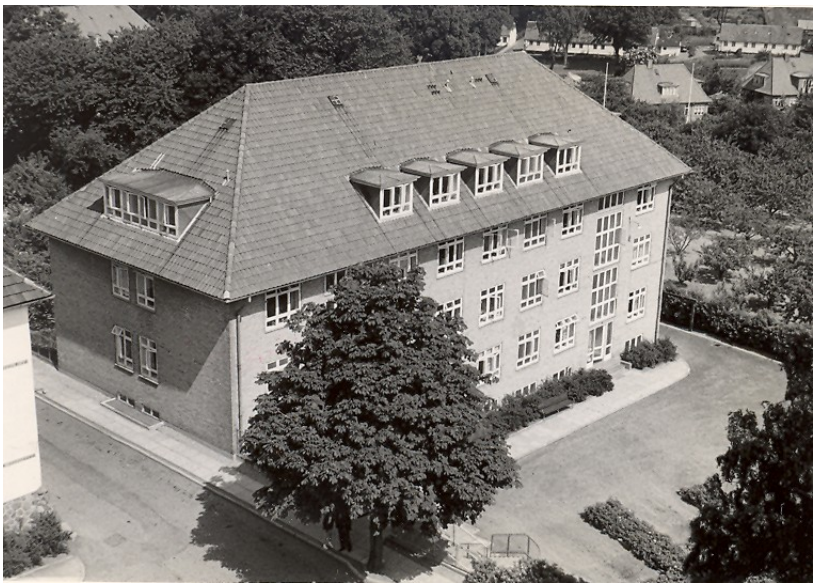

Ny Funktionærbolig

meget strengt, og vi gik rundt på alle stuer og meldte "Besøgstid forbi"

Stuegang dengang var virkelig et show: Først kom overlægen, herefter afdelingssygeplejersken med en lille vogn med journalerne, så kom en hale af sygeplejersker og elever. 1 bar stuegangsbakken hvor der lå de remedier man måske kunne få brug for og en tog notater af hvad der blev ordineret under vejs.

Overlæge Østergaard Christensen var meget skrap med at alt skulle se ordentligt ud når han kom, så lige inden for vi rundt og gned alle vandhaner af med en spritklud og sørgede for at alle persienner hang i nøjagtig samme højde i hele huset. Det hjalp ikke at patienterne klagede over at få sol i øjnene, persiennerne skulle hænge efter en snor.

På hver afdeling var der 2 gangpiger som klarede rengøringen og anrettede og serverede maden og vaskede op bag efter, men vi elever måtte også tit tage et nap med ved rengøring.

Øvrige personale

Og så var der portørerne. Dem var der 4 af og de havde døgnvagt hver 4 døgn og hver 4 weekend vagt fra lørdag morgen til mandag eftermiddag. I aften, natte og weekend vagter var det med tilkaldevagt fra deres værelser.

Administrationen bestod af inspektør F. M. Laier og nogle kontormedarbejdere.

Køkkenet blev ledet af en økonoma, Bodil Kaae Nielsen med nogle medhjælpere.

Vi elever spiste alle vores måltider i vores spisestue i kælderen under kirurgisk afdeling. Vi fik samme kost som patienterne, god solid kost. Spisestuen styres af Frk. Nielsen, kaldet Nille. Hun var ikke rar, hun havde en medhjælper, men de skiftede hele tiden da hun var modbydelig ved dem. Det var meget almindeligt at komme derned og møde en nyansat grædende medhjælper.

Vi fik middag med 2 retter kl. 12 - 13 og brød og pålæg kl. 18 – 19. Og så havde vi lov til at tage 2 skiver franskbrød og en klat margarine med op på værelset til vores aftenskaffe som vi selv måtte skaffe os. Om søndagen var der i stedet et stykke hindbærroulade.

Lægerne og administrationen havde en mindre spisestue for dem selv. Rengøringspersonale og portører spiste oppe i køkkenet sammen med køkkenpersonalet.

Sygehuset var ikke større end alle kendte alle, og vi var på en måde som en stor familie.

Undervisningen

Undervisningen foregik i en skolestue i kælderen under kirurgisk afdeling.

Da vi jo fremover skulle kunne fungere på lige fod med Sygeplejer-

sker fra den nye uddannelse var det vigtigt at vi havde samme baggrundsviden som dem. Det var virkelig en udfordring for både undervisere og elever. Dansk Sygeplejeråd havde fået udarbejdet nye lærebøger, et digert værk på 24 bind, som omhandlede alt indenfor området, Dem skulle vi anskaffe og studere, så det var bare med at hænge i!

De allerfleste områder tog sygehusets egne undervisere sig af, men vi havde også eksterne undervisere. F. eks. havde vi Sociallovgivning med Silkeborg Kommunes socialinspektør Bundgaard. Det var meget fornøjeligt da han krydrede undervisningen med muntre historier. Et eksempel:" *Undertegnede erklærer herved at have set frk. Jensens ben og er som følge heraf uarbejdsdygtig. Lars Jensen, Grovsmed".*

Vi stiftede også kendskab til primærområdet. Vi kørte 2 dage med hjemmesygeplejerske og 2 dage med sundhedsplejerske samt var på besøg på "De gamles Hjem" på Sanatorievej.

Hver vinters undervisning sluttede med eksamen. det medførte at to af vores kammerater ikke klarede 2. års eksamen og måtte opgive drømmen om at blive sygeplejersker, de fortsatte i stedet som sygehjælpere. 3 og afsluttende eksamen klarede alle, men 2 var stoppet undervejs fordi de var blevet gravide og gift.

16 nye sygeplejersker

Oplevelser med Silkeborgsøernes mindste motorbåd

Af Vagn Bjørnholt

I min familie har vi altid haft motorbåd – flere forskellige – men altid karakteriserede ved at være blandt søernes mindste og i nogle tilfælde delvis hjemmebyggede. En af mine første erindringer i tilknytning til sejlads var regattaen i 1937. Vi havde dengang bådeplads i havnen (hvor der nu desværre er lavet kanoanløbspladser), og ved regattafesten dengang var der jo slet ikke den voldsomme trafik med enorme både, som der er i dag. Der var plads til både kajakker og kanoer, der manøvrerede rundt uden risiko. Ikke èn hurtigsejlende speedbåd i søerne, og alle tog hensyn til hinanden.

Vi kom ind i havnen før regattaflåden og lagde til ved vores bådebro og kunne så i ro og mag afvente fyrværkeriet, der begyndte, når lyset på Hjejlekiosken blev slukket og tændt tre gange. Det var tegn til, at fyrværkerne oppe på Papirfabrikkens tag kunne finde tændstikkerne frem. Fyrværkeriet i 1937 ville nok ikke virke så imponerende som det, der præsenteres i dag, men jeg var i hvert fald dengang meget fascineret af de mange ildsprudlende raketter højt over vore hoveder.

Jeg var også lidt bange for at få sådan en karl i hovedet, hvis den røg forkert og faldt ned på mig

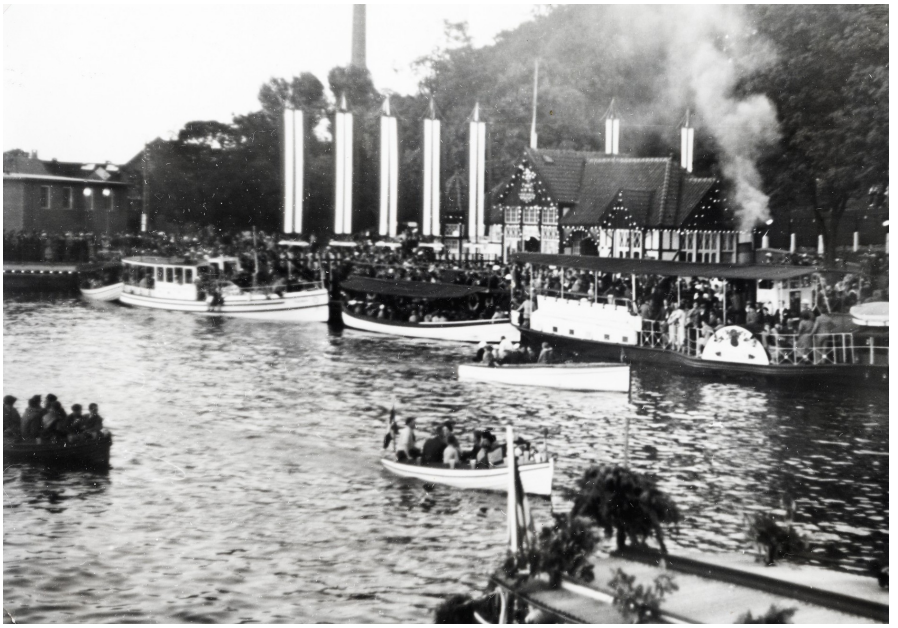

Regattaen i 1937

og spurgte min far, hvad vi skulle gøre, hvis det skete, og der så gik ild i mig. Far svarede, at han ville bare tage mig og dyppe mig i vandet, så ilden blev slukket. Jeg var kun 7 år, men huskede længe frygten for at blive dyppet i åen.

Mange søndage blev tilbragt med sejlture – ofte heldags, hvor vi både havde middagsmad, der blev lavet på et medbragt spritapparat, og aftensmad med. Favoritstederne var omkring Paradiset, på Borres Ø og ved Gåsekrogen. Sidstnævnte var mit bedste sted – nok fordi der var flere gode klatretræer. I et af dem havde min far som dreng indskåret sine forbogstaver – de var at se i mange år – måske endnu.

På øerne i Paradiset kunne der plukkes både brombær og hindbær i større mængder. Den gang var landgang på øerne ikke forbudt, og vores lille båd kunne modsat mange andre sejle helt ind til bredden. Der var borde og bænke ved bredderne, så det var et dejligt sted at nyde den medbragte frokost. Og så kunne man bagefter sejle en tur rundt langs sivene, have en spinner ude og måske være heldig at fange en gedde.

Bådens størrelse gjorde også, at den

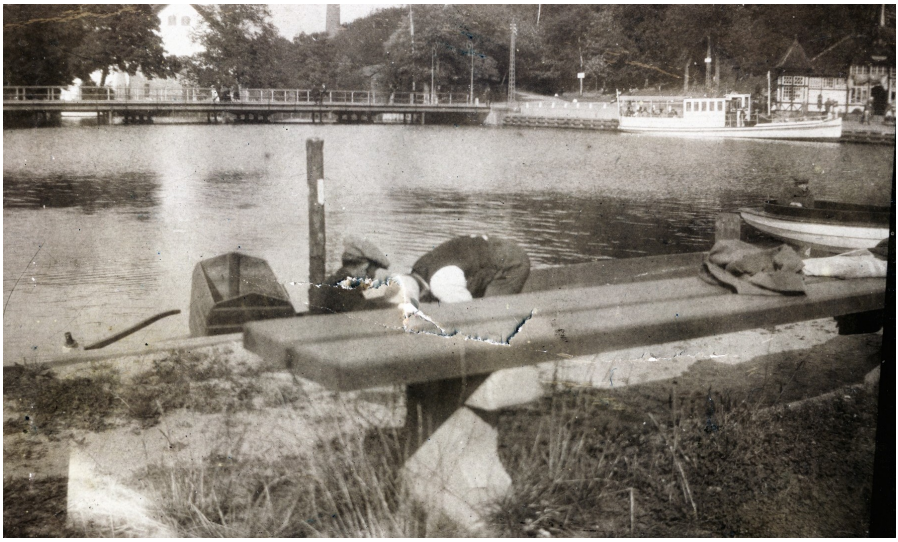

Endelig gik den lille en-cylindrede, 2 takt motor i gang. Den var lavet af Dideriksens Båd-motorfabrik i Horsens.

let kunne stages gennem Klüvers Kanalen og ind i Brillerne. Dengang måtte man godt starte motoren og sejle rundt derinde mellem kanosejlerne, som også havde fundet ud af, at det var et idyllisk sted.

Avnsøerne, som de også blev kaldt – eller Holger Danskes Briller – var ret dybe, og jeg er altid blevet frarådet at bade derinde. Næsten overalt går det meget stejlt ned fra bredderne, og da vandet kan være meget koldt, er der risiko for at få krampe. Men det plejede at være et godt sted at fange aborrer. Min gamle bedstefar havde siden sin barndom haft sit yndlingsfiskested lige i udkanten af kanalen.

Kødvognen

På 5 liter benzin kunne vi sejle til Himmelbjerget og retur - og tage en Hattenæstur. En liter benzin kostede kun 30 øre ovre hos Voetmann på Shelltanken. Man kunne godt have lidt arbejde med at få startet motoren og holde den i gang. De fleste båd-motorer var enkle og måske ikke alt for stabile. Det blev sagt mellem båd-folket, at hvis man havde en gammel båd med motor, kom man ikke til at kede sig.

I slutningen af 30´erne bestemte min far, at vi skulle have kahyt på den lille båd, så vi kunne sove ude lørdag/søndag. Båden var som sædvanligt kørt hjem i gården om efter-

KØDVOGNEN parkeret ved søernes dengang bedste badested ASINGHOVED

året af vognmand Lysdahl, og i løbet af de næste måneder byggede far en kahyt på båden med koøjer, frontvindue, skydelem og døre. Taget blev beklædt med sækkelærred, som blev imprægneret og malet.

Kahytten blev bygget op i træ af nogle brædder, som far havde fået på sin arbejdsplads, Andelsslagteriet. Det hele blev malet hvidt, og det var vel den væsentlige grund til, at den af andre blev kaldt for "kødvognen". Lysdahl kørte igen båden til havnen, hvor den blev søsat.

Hen på sommeren skulle kahyttens muligheder afprøves ved en tur til Ry fra lørdag middag til søndag aften og overnatning i havnen der.

Det var en lang tur gennem alle søerne og ad Alling Å helt til Ry i den langsomtgående båd, men vi kom da frem hen under aften, så vi kunne få vores aftensmad lavet over det medbragte spritapparat.

Båden blev fortøjet til en af turbådenes anløbsbroer, og ud på aftenen gik vi til køjs på de smalle køjer med tynde hynder, for kun at blive vækket nogle timer senere. En flok unge mennesker var kommet ned til havnen med en rejsegrammofon, som de dansede til oppe på "vores" bro, indtil min far stak hovedet op af lemmen og bad dem om at finde et andet sted at udfolde deres danselyst. Nu ville han have nattero.

Høj stemning med familien - alle er i Paradiset pinsedag.

De forsvandt, men noget senere blev vi igen vækket – denne gang ved, at der pludselig blev så fugtigt og klamt i kahytten. Det var blevet regnvejr, og fars imprægnering og maling af kahytstaget havde åbenbart ikke været for godt – mildt sagt. Det dryppede kraftigt gennem loftet på os og dynerne. I nattens mulm og mørke fik far os manøvreret hen at ligge under landevejsbroen mellem Knudsø og Birksø. Den kunne det ikke regne igennem.

Næste dag sejlede vi den lange tur hjem, og vi var aldrig ude på flere overnatningsture. Kahytten blev taget af inden den følgende sæson.

Familieudflugt

Pinsedag var altid reserveret til sejltur og en god pinsefrokost sammen med den nærmeste familie – 8 personer i den lille båd må vist betegnes som overlæs. Vi skulle helst finde et sted, hvor der var læ, og her gav Paradiset de bedste muligheder. Ved et af de mange borde blev der dækket med de medbragte duge, tæpper lagt på bænkene, drikkevarerne stillet til afkøling i vandkantet, madkurvene pakket ud, indholdet stillet fristende frem, og alle belavede sig på en god

Motoren vil ikke starte – det var ikke just høviske ord, som lød fra de to herrer.

dag.

Min onkel Kristian elskede at få en snaps til frokosten, men det kunne være svært at få pengene fra til at købe en halv rød Aalborg. Engang havde de måttet erkende, at der ikke var plads på budgettet til snapsen – stor skuffelse – og endnu større fryd, da min far på turen gik til bekendelse: det var trods alt lykkedes ham at skrabe de 3 kr. sammen, som snapsen dengang kostede. Jo, vi var kommet i paradiset.

Både min far og hans svoger nød maden og ikke mindst snapsen, som satte stemningen godt i vejret. Damerne blev allernådigst bevilget en enkelt dram. Bagefter måtte mændene hen under træerne og sove til middag.

En årligt tilbagevendende begivenhed var, når min far, hans brødre og deres far skulle på aborretur.

”Den gamle” blev hentet ved Aunsøerne, for han boede i nærheden på det, der senere blev døbt Bjørnestræde i Marienlyst - og så af sted efter aborrerne.

Alle brødrene havde levet deres liv i nærheden af søerne, og hver især

vidste nøjagtigt, hvor aborrerne stod netop den dag. Man vurderede vejret og i hvilket hjørne, vinden stod. - De havde dog altid vidt forskellige meninger.

Alt efter bestemte vind- og vejrforhold kunne der stå aborrer og sandarter på bestemte "grunde" ("bakker" under vandet). Dengang var ekkolod endnu ikke opfundet, og hvordan fandt man så stederne? - Alle de ældre havde bestemte mærker at navigere efter, og det var en viden, som var gået i arv gennem generationer. Man pejlede sig frem efter 2-3 punkter på land: På én position skulle man ligge i flugt med en lang bro og i en anden vinkel skulle en flagstang ved et sommerhus stå lige midt for gavlen i et andet.

En anden grund fandt man ved at ligge så sanatoriets tårn stod midt mellem to store træer, og i en anden retning skulle man kunne se hele gavlen på et hvidt hus – så var man på stedet og kunne smide ankeret og snøren ud.

Der er mange grunde i Silkeborgsøerne, og alle har fra gammel tid navne som Lille Grund, Store Grund, Det Kolde, Torsdagsgrund, Grydegrund, Gammel Jensens Grund, Go´dag Grund – og mange flere. Hvis vinden stod i øst, var det dog ret sikkert, at der kunne fanges aborrer i Julsø ud for øen mellem Aalekroen

Der kan godt lægges en indenbords motor i en fladbundet robåd.

og Svejbæk Færge.

Øen hørte under Svejbæk Færge, og der måtte bedes om tilladelse til at fiske på stedet af kroejer Salomonsen. Det pinte dem vist lidt, at de skulle ind og spørge om lov, for det forventedes, at der blev købt et par "genstande" på kroen, inden der blev sagt ja. Ingen af dem havde for mange penge. De havde naturligvis altid selv gode madpakker og drikkevarerne med – snaps og øl – og det blev nydt med velbehag undervejs.

Udbyttet af fisketuren stod ikke altid mål med tiden og anstrengelserne, men det var egentlig underordnet. Det var brødrenes samvær med deres aldrende far, der var det vigtigste. Og så alle de historier om tidligere oplevelser og personer der blev fortalt.

Ny båd

Så kom krigen, der lukkede for benzintilførselen til landet og begrænsede sejlmulighederne til årekraften, som var eneste fremdriftsmulighed de følgende år.

Motoren kom hjem og blev klodset op i kælderen, og i slutningen af krigen blev båden så dårlig, at den på et vist tidspunkt ikke kunne mere.

Efter krigen blev en ny båd anskaffet – fladbundet – og med fars sædvanlige snilde blev den ombygget, så motoren kunne installeres. Gennem motorbådsklubben fik vi en benzintildeling, og så gik det godt nogle år med den fladbundede.

I alle de små motorbåde blev der også hentet mange indsamlede grankogler i skovene ved søerne. Med lidt held og uden for meget vippen kunne der fragtes 6 sækkefulde til havnen. De var gode både i komfuret og i kaminen.

Et par år senere købte vi for 100 kr. en brugt kølbåd af Gl. Skovridergaard, motoren blev flyttet over i den, rælingen blev forhøjet, rum til benzin og værktøj blev bygget foran, bænke langs siderne blev sat i – det var familiens sidste båd, som holdt i mange år. Som de tidligere var det også en af søernes mindste, - men det er jo uden betydning for at have stor fornøjelse af at nyde sølivets glæder.

Der bor en bager. Erindringer fra Virklund Konditori 1960-1981

Af Lissi Ringgaard

Vi overtog bagerforretningen "Virklund Konditori" på Virklundvej 46 i den daværende stationsby i 1960. Min mand og jeg overtog en forretning, der allerede havde en lang historie bag sig, idet huset blev bygget og indrettet til bageri i 1937. Konditoriet havde haft sin glansperiode i sidste halvdel af 1940'erne og i 1950'erne. Blandt andet under de store skisportsbegivenheder, som fandt sted i de stejle Thorsøbakker på Duedalbjerg. De mange tilskuere fra nær og fjern lod sig let friste af en varm kop kaffe med friskbagt brød efter en dag i sneen.

Da vi overtog forretningen gik Horsensvej lige igennem byen, så der var ofte besøg af chauffører, der trængte til en pause og derfor benyttede lejligheden til at nyde en kop frisklavet kaffe og en ostemad. Da privatbilismen fik sit opsving i 1960'erne havde konditoriet om søndagen mange

Der var mulighed for at nyde sin kaffe og kage uden for ved cafeborde.

gæster på "søndagstur", der lagde vejen omkring Virklund. Det blev især mærkbart, efter at vi udvidede med udendørs-servering på en stor terrasse, hvorfra man i sommerperioden kunne nyde udsigten over den smukke Thorsø og det omgivende, kuperede skovklædte terræn.

Især husker jeg de travle pinsemorgener, hvor vi på dage med smukt vejr godt kunne sælge 100 kopper kaffe til folk, der skulle ud og se pinsesolen danse, endnu inden vi klokken 7 åbnede bagerbutikken. Ligeledes havde vi en del foreningsmøder, da butikken de første år var byens eneste samlingssted.

De første industrier, der efterhånden dukkede op i Virklund og omegn, benyttede sig også af forretningens café-område til repræsentative formål, hvor de gav en kop kaffe med et stykke smørrebrød eller lagkage efter veloverstået forhandling eller salg.

Tvivlsom velkomst

Det var dog ikke helt uden bekymring, jeg kom igennem åbningsdagen. Vores første kunde - en ældre mand, der så vidt jeg ved, havde boet i Virklund hele sit liv - bød mig "Velkommen" med denne kommentar. "Nu er I nr. 6 i rækken af bagere, der har forsøgt sig her". Ja det var vel nok noget, der kunne slå en 25-årig ung bagerkone ud – uerfaren i faget som jeg var, da jeg var uddannet på apotek og havde arbejdet ved faget i otte år, inden vi overtog bagerforretningen.

Samtidig var jeg nybagt mor og også her helt uden erfaring. Heldigvis havde jeg da ungdommens gå-på-mod, og vi fik 21 år i medgang og modgang.

Tiderne var dog under forandring i de år. Da vi kom til Virklund kunne man fra 1. salen af huset se ud over grønne marker i det kuperede terræn. Rosenborgbakken og de nærmeste, tilstødende gader var (så vidt jeg husker) de eneste gader, der var bebygget på det tidspunkt (1960) og de gamle gårde drev stadig landbrug her, hvor der blot boede omkring 600 indbyggere.

Først da Kolonihaveforbundet købte en af gårdene, "Pedersminde", kom der skred i byggeriet af det store villakvarter, som man i dag ser i området. Kun gadenavnene og enkelte restaurerede stuehuse vidner om de tidligere gårde (Pedersmindevej, Rosenborgvangen og -toften og Gunildshøjvej).

Der blev bygget parcelhuse og indbyggertallet steg og supplerede landsbyens oprindelige huse og små sommerhuse, der havde ligget der i årevis. I de såkaldte "glade 60'ere" udviklede byen sig med rivende fart, og vi kunne tillade os at have det nødvendige personale - bagersvend, lærling og to piger. Men det var jo også de år, hvor bageren tilbød udvi-

Virklund Konditori fra først i 1970'erne nu også med diverse kolonialvarer.

det service med bl.a. udbringning af brød - ikke blot søndag morgen, men alle ugens dage - om søndagen kørte vi endog til Rodelund og Salten Skov. Vi kørte også brødtur i Virklund to gange om ugen, dette forsatte i hele vores tid med bagerforretningen.

I en del år drev vi drev også et brødudsalg på Paradisvejen 1, på hjørnet af Virklundvej og Paradisvejen, som blev passet af en kvindelig medarbejder.

Selvbetjening

Folk havde råd til at forkæle sig selv og familien med friskt bagerbrød. Ikke blot ved bestilling af rundstykler og "basser" til udbringning søndag morgen – nej ualmindeligt var det ikke, at kunderne søndag eftermiddag hentede fire stænger wienerbrød og 10-15 flødekager eller en hel eller halv lagkage, når nu udeboende børn kom hjem på besøg. En sådan bestilling ville koste en formue i dag!

Op gennem 1970'erne og især i overgangen til "fattigfirserne" kom der nye og hårde tider. Især fik Horsensvejens omlægning betydning for Konditoriet. I forvejen var besøgstallet faldet på grund af gæsternes æn-

Annonce for konditoriet fra 1970. Der er unægtelig sket noget med priserne siden.

drede vaner. Man tog ikke ud for at drikke kaffe, som man tidligere havde gjort. Samtidig kappedes cafeterier og kroer om folks gunst. Derfor blev denne del af virksomheden nedlagt i 1971, men forretningen beholdt dog, til trods herfor, sit navn: "Virklund Konditori."

Forretningen blev udvidet og i takt med udviklingen tog vi, som mange andre bagere i disse år, fremmede varer ind i en moderniseret, delvis selvbetjeningsbutik. Det skete som modtræk til konkurrencen fra supermarkederne i Silkeborg, der truede håndværksbagernes eksistens. Det blev endda forstærket da supermarkederne begyndte at få deres egne bagerier i forretningen. Dog rådede den gode ånd med hensyn til service stadig hos "Håndværksbageren" – også i Virklund, og den personlig betjening var vigtig for os at holde i hævd. Befolkningstallet var steget støt. I 1981 var der 2500 indbyggere i byen.

Bagerlauget

Silkeborgs bagere var organiseret i Silkeborg Bagerlaug fra 1915. Formålet var at samle bagermestre og konditorer i Silkeborg for at drøfte faglige problemstillinger ved møder, og derigennem søge at opnå mest mulig ensartet konkurrence. Lauget blev også brugt til fællesindkøb af gær og mælk og den slags. Ethvert medlem var forpligtet til at købe bestemte ting gennem laugets leverandører.

Bagerlaugets virksomhed ændrede sig løbende til både at være et forum for faglige og sociale sammenkomster. Det sociale sammenhold blev blandt andet styrket ved naturskønne sommerudflugter og lignende, og disse arrangementer gav medlemmerne følelsen af først og fremmest at være kolleger - ikke konkurrenter.

Men også fagligt har medlemmerne af Silkeborg Bagerlaug støttet hinanden ved forskellige sammenkomster. Man tog initiativ til at deltage ved for eksempel regattaer og det årlige – Salten Marked, hvor man havde opstillet salgsboder, som man forsynede med lækkert friskbagt brød, og hvor bagerkonerne ved salg heraf sørgede for at slå håndværksbagerens navn og popularitet fast.

Vi blev dog ikke straks ved overtagelsen optaget i bagerlauget. Da vi jo boede på "landet" anbefalede købstadens bagere os, at vi meldte os ind i "Landbagerforeningen", hvis formand boede i Mariager. Det mente vi nu ikke ville gavne os, i stedet oprettede vi sammen med andre omegns - bagere en Erfa-gruppe, der omtales senere.

Sommertravlhed

Tilværelsen som bager og bagerkone kunne være slidsom. Ikke desto mindre har jeg mange gode oplevelser. Som for eksempel de somre, hvor vi leverede til FDF-lejrene ude på "Sletten". I de weekender, hvor der var besøgsdag i lejren, fik min mand ikke meget søvn fra fredag aften til søndag aften, trods ekstra bemanding. Jeg kørte i fast rutefart med brødet til de forskellige lejrpladser.

I flere år havde vi ikke - som normalt - lukket om mandagen i turistsæsonen, dels fordi min mand alligevel skulle bage til forskellige leverancer bl.a. et par brødudsalg inde i byen, en kiosk i det - også dengang store – sommerhusområde i Vesterlund, flere campingpladser inklusive vor egen "Thorsø camping", som vi havde indrettet på den store grund bag forretningen.

Ved overtagelsen i 1960 havde den tidligere ejer fortalt os, at vi nok den følgende sommer, kunne vente besøg af campister, der foretrak den primitive form for camping. Og sandelig i sommeren 1961 dukkede campisterne op, som de var vant til. Især udlændinge – foretrak en lille plads som vores, og kom igen år efter år.

Megen frihed havde vi ikke, men vi lærte at nyde de små glæder. Det var sommer og vi kunne jo ikke bo et smukkere sted. Terrassen blev vores åndehul efter en lang dags arbejde.

At være gift med en bager betød også, at det sociale liv sammen med familie og venner blev anderledes. Især på grund af det tidlige tidspunkt en bager skal op for at have morgenbrød klar. Men her spillede Bagerlauget en stor rolle for os, da de andre bagere i lauget var i samme båd. Her kunne man mødes og feste søndag aften i stedet for lørdag. Det var meget pompøse fester, der blev holdt. Intet manglede og humøret var i højsæde og "Bagerens sangbog" blev flittigt benyttet. Særligt mindeværdige var afslutningen på den årlige generalforsamling og påfølgende "Torskegilde", hvor intet manglede. I en del år var vi som nævnt også med i en Erfa-gruppe, hvor vi udover at udveksle faglige erfaringer - såvel bageren som hans viv - også fik vort sociale behov dækket ved muntre sammenkomster.

Et blik mod himlen

Min mand, der også var udlært konditor, fik gennem årene mange udfordringer. Blandt andet leverede han

flere bryllupskager og overflødighedshorn. Kransekage var hans speciale, så hvert år mellem jul og nytår var butiksvinduet fyldt med kransekager i forskellige varianter.

Da vi havde leverancer til flere restauranter, var der på bestillingsseddelen også en gang imellem Rubinsteinkage og i forretningen solgte vi i weekenden også citronfromage, æblekage, hofdessert og andre lækkerier i portionsbægre. Sortimentet af kager omfattede for eksempel walesstænger, svesketærter, napoleonskager og medaljer. I sæsonen var jordbærkager med friske bær også populære, ligesom fastelavnsboller med og uden flødeskum.

Vejret var dog en vigtig faktor for, hvor stor et brød bageren skulle slå op. Derfor måtte bageren ofte lørdag aften ud og se på himlen for at tage bestik af vejret - "Bliver det godt vejr i morgen?" Heraf afhang produktionen. Det kunne gå galt, hvis det blev uvejr.

En fastelavn, hvor det blev snestorm brændte vi inde med et par tusinde fastelavnsboller. Det var der dog nogen, der blev glade for. Søndag aften havde Borgerforeningen nemlig fastelavnsfest i byens gamle forsamlingshus og her blev bageren yderst populær blandt deltagerne, da de fik lov til at smovse i de søde sager - helt gratis.

Derimod var der ikke så mange forskellige franskbrøds- og bolletyper som i dag. Udover almindelige franskbrød med birkes førte vi formbagte, sødmælks-, trekorns-, kærne- og proteinbrød. Dertil var der theboller og nyere typer som grove og canadiske boller, flûtes og pølsebrød. Rugbrød førtes kun på forsøgsbasis, ellers blev de købt på rugbrødsfabrik.

Vi bagte selvfølgelig også selv småkager, tvebakker, kammerjunkere, tarteletter, muslingeskaller og butterdejs snitter - produkter der i dag næsten helt er overtaget af industrien.

Til jul tilbød vi tillige klejner, brune kager og andre julesmåkager, og på bestilling kunne kunderne få deres kagedåser fyldt op.

Anden, gåsen og ribbensstegen blev også sendt til bageren i julen - så bageriets store stenovn, der i øvrigt havde været installeret i bageriet siden bygningen blev opført, blev fyldt op. Det var et stort arbejde for bageren at passe fjerkræet og få det afleveret til de rette kunder – vel at mærke inklusive det tilhørende sky til saucen. Ofte måtte jeg og vore to sønner gå alene til gudstjeneste juleaften. Så ventede der heldigvis en fridag juledag.

Udover den ugentlige fridag mandag var der i øvrigt ikke mange fridage i løbet af året. Det blev kun til langfredag, påskedag samt jule – og nytårsdag.

I løbet af de 21 år vi havde forretningen holdt vi kun to ferier af en

uges varighed sammen. Ellers måtte vi på skift holde fri, men da ekstra hjælp var nødvendig skete det kun få gange.

Afslutning

I begyndelsen af 1980'erne var tiderne blevet så dårlige - krisen kradsede - at vi måtte overveje at sælge forretningen. Det skyldtes også de skavanker vi - og især min mand - havde pådraget sig. Og de blev ikke bedre af at vi, som så mange andre i samme båd, ikke kunne tillade os at holde den nødvendige hjælp.

Salget fandt sted 1. juni 1981 og betød en stor forandring i vores tilværelse, men heldigvis fik vi begge mange gode år i andre - ikke så nedslidende erhverv.

Der er sket meget inden for bagerfaget siden vi som unge flyttede til Virklund. Bagerierne er med de moderne hjælpemidler, der findes i dag, blevet små fabrikker, hvor brød fabrikeres på samlebånd.

Dog lever *håndværksbageren* stadig, og sætter sit personlige præg på en tiltagende mangfoldighed af brødtyper der er tilgængelige som "det daglige brød", kendetegnet ved faglig dygtighed og kvalitet.

Regattaen i 1982. Håndværksbagerne bagte særlige lækkerier og delte smagsprøver ud i roklubben. Forfatterinden er nr. 2 fra højre.

Erindringer om Laurs Fisker

Af J. C. Strunge Jensen

Da min familie flyttede til Kirsebærgården i 1939 efter min farfars død, blev Laurs Fisker og hans søn Peter, som boede på Holten, vores nærmeste naboer. Men forbindelsen mellem vore familier gik meget længere tilbage. Laurs slægt havde boet i Sejs i flere generationer, og Laurs farfar stod fadder til min oldefar i 1849.

Laurs' barndom

Laurs (udtales Laus) blev født 28. marts 1861 på matr.nr.12c af Hårup, ved nuværende Sejs Søvej, dvs. blot 15 år efter Silkeborgs grundlæggelse som handelsplads. Han var en glimrende fortæller med en god hukommelse, og kneb det med hukommelsen, kunne han selv digte lidt til, så folk kom lige så meget for at høre ham fortælle som for at købe fisk. F.eks. kunne han huske, at da han var ni måneder gammel, var han krøbet ind under kakkelovnen. Hans forældre kunne ikke få ham ud, da hans hoved sad fast, og de måtte fjerne kakkelovnen for at få ham fri.

Han fortalte også, at han var født samme år som Hjejlen kom til Silkeborg, og det var rigtigt, Laurs kom endda først. Fra krigen i 1864 kunne han huske, at de i Sejs kunne se de østrigske tropper komme ad Horsensvejen i Virklund, fordi solen glimtede i deres messinghjelme. Laurs fortalte, at han, hans far og farbror Carl var sejlende til Silkeborg, mens østrigerne var der, og da de skulle hjem, steg en østrigsk soldat om bord. På et tidspunkt ville han af, men de sejlede videre. Pludselig trak han sin kniv, men Laurs' farbror overmandede ham, og så var han helt rolig, til de satte ham af.

Da jernbanen kom i 1871, fortsatte folk fra Sejs og Svejbæk med at sejle ned til Silkeborg, når de skulle til byen. F.eks. druknede min oldefar i 1891, efter at han havde været i Silkeborg efter varer.
Det kostede jo penge at køre med toget, og bådene lå lige nedenfor husene.

Folk var heller ikke helt trygge ved det nymodens djævelskab, som kørte med op til 40 km i timen, og som skræmte både heste og deres kuske fra vid og sans. Min morfar har fortalt, at når folk var kommet over jernbanebroen over Remstrup Å, sagde de lettede, at så holdt den også denne gang. En gang han var alene i kupéen med en gammel kone, begyndte vognen at hælde i et sving. Hun bad ham

Laurs foran huset på Holten på sine ældre dage

derfor om at sætte sig over i hendes side, så toget ikke væltede.
Allerede som 4-årig kom Laurs med sin fader ud at fiske. Dengang blev børn tidligt vænnet til at arbejde med til livets opretholdelse.

Da Laurs skulle begynde i skolen, lå den nærmeste skole i Askehøj. Skolen, som var opført i 1862, ligger der endnu. Selv om de små om vinteren kun gik i skole to gange om ugen, var det hårdt for en lille purk at gå fra Nedre Sejs til Askehøj i mørke i al slags vejr ad dårlige veje. Heldigvis var der nogle at følges med.

Laurs berettede fra skolen i Askehøj, at degnen et år fandt på, at børnene skulle luge hans have i frikvartererne. Den første dag gik det godt, det var jo nyt og spændende, men næste dag var det ikke sjovt længere, så rykkede de det hele op. Da degnen så det, blev han så gal, at han ikke kunne sige et ord.

Laurs blev en dag stukket bagi med et søm, mens de stod og sang "Klokken slår", det gjorde de nemlig altid, inden de skulle hjem. Laurs gav et ordentligt skrig fra sig, og degnen blev godt gal i hovedet. Laurs stak af,

men idet han løb ud af døren, gav degnen ham en lussing, så han besvimede. Han vågnede først inde i degnens stue, da degnen overpøste ham med vand.

Den sidste vinter, Laurs gik i skole, det var vinteren 1874/75, kom der skole i Sejs, men kun om vinteren, og kun fordi beboerne leverede skolestue og brændsel. Linå kommune betalte lærerens løn. Læreren var en gammel danselærer, af og til tog han toget til Laven og drak sig fuld om middagen, så kom han tilbage ved 2-3 tiden og satte sig til at sove.

Laurs' ungdom

Vel ude af skolen kom Laurs om vinteren i lære hos sin fader som træskokarl. Det tog et par år.

Om sommeren hjalp han sin fader med at fiske, ikke blot i Himmelbjergsøerne, men undertiden også i Mossø og Hampen Sø. I 1880'erne indførte Jens Johansen i Svejbæk Færgegård begrebet "Svejbæk Ål", som blev landskendt. Det var Laurs og hans far, der fangede ålene.

I gamle dage var det vandet, der bandt. Træskokarlene fra Sejs tog derfor ikke til bal i Linå, men i Virklund. Engang var de fire, som sejlede over til Virklund. Da de kom i land, gik de baglæns op fra båden, og da de skulle hjem, gik de forlæns, så det så ud, som om otte mænd var gået ud i søen. På vej hjem, ramte de den største af Paradisøerne, Borres Ø. Den ø skulle ikke standse dem, resolut bar de båden over til den anden side af øen og sejlede videre. Sådan havde de deres morskab.

Træskokarlene var agtede folk, de havde en friere ansættelse end almindeligt tyende, de tjente rede penge, og når de gik til bal, ville pigerne gerne danse med dem, så Laurs fik også en kone fra Virklund. Hun hed Kjerstine og var otte år yngre end Laurs. Sammen fik de tre børn, hvor den yngste blev boende hjemme.

Laurs var en dygtig skytte, og da Sejs-Svejbæk Skytteforening fik sin første fane i 1886, blev Laurs som den bedste ungdomsskytte udpeget til fanebærer. Det var også ham, der bar fanen ved foreningens 60 års jubilæum i 1946, hvor han var 85 år.

Da "Høwkræn" (som hed Kresten Rasmussen og var den største ejendomsbesidder i Svejbæk og Sejs) havde overtaget Ludvigslyst, solgte han i 1888 husmandsstedet Sejs Søvej 88 til Laurs, der var hans nevø. Herfra drev Laurs fiskeri og landbrug, og om vinteren var han træskomand.

Laurs flytter til Holten

I 1907 kom vandbygningsingeniør Marius Knudsen, der havde en stor virksomhed i Odense, til Sejs for at plante en nåleskov for at få råvarer til en træuldsfabrikation. Her han købte tre husmandssteder, hvoraf Laurs' var det midterste. Træuldsfabrikken

var imidlertid ikke rentabel og endte som Svejbæk Træskofabrikker.

Laurs købte nu husmandsstedet Holten, som i øvrigt var ubebygget. Hans kone Kjerstine døde allerede i 1933, men sønnen Peter boede stadig hjemme og fiskede sammen med faderen. Udbyttet blev dels solgt lokalt, bl.a. til turister, dels solgt til fiskehandlere udover Jylland.

Laurs og Peter levede meget sparsommeligt, de havde en del af tiden husbestyrerinde, nogle i kort tid og andre i flere år. Ud over de kartofler, de selv avlede, fik de hvert efterår leveret 7 tønder kartofler af min far. Så havde de nok til vinteren.

Under krigen havde Laurs og hans søn om vinteren en god biindtægt ved at flette sivsko. Så var der siv og sivsko overalt i stuen. Laurs flettede, og Peter syede. Sommerens turister, især fra København fik sendt mange sivsko.

Den lune Laurs

Laurs var en lun fyr og altid parat til en uskyldig spøg. En gang sad han og min farfar og talte lavmælt sammen, da han var på besøg hos mine bedsteforældre. Min farmor, som var lidt nysgerrig af sig, kom til og spurgte: Hvad snakker I om? Jo, sagde Laurs, det er rent galt for Kjerstine, hendes lime (kost) er blæst i søen, så nu kan hun ikke få fejet. Min farmor, som altid var tjenstvillig, stæsede så af sted med sin kost ned til Kjerstine, som var helt uforstående. Min farmor blev godt gal, da hun opdagede, at hun var hoppet på limpinden.

Min lillebror var på besøg hos Laurs, men da naboen skulle til at gå, kunne han ikke finde sin kasket. Naboen ledte og ledte, og Laurs hjalp godt til. Da de havde ledt længe nok, sagde Laurs: Åh ja, men den hår A jo på, og så fik naboen sin kasket.

For os børn var det gode naboer, og vi gik tit over til Laurs for at høre ham fortælle historier fra gamle dage, mens han sad i sofaen og tyggede på en skrå. Af og til sendte han en stor spytklat ned i spytbakken på gulvet. Laurs havde en stor plads i vores verden og gav os mange ideer til at lave sjov.

Den gamle Laurs Fisker

Laurs arbejdede i skoven hos min far om vinteren, til han var langt over 80 år.

Hver gang Laurs fyldte rundt eller halvrundt, var der et stykke om ham i Silkeborg Social-Demokrat og Silkeborg Avis. Laurs var jo altid god for en historie. Også Aarhus Stiftstidende bragte et længere interview med ham.

Og Laurs fortsatte med at fiske. Da han i 1951var 90 år, var der fiskerimesse i Frederikshavn, og Laurs blev som en af de fire ældste erhvervsaktive fiskere i landet inviteret derop som æresgæst. Da hans søn ikke havde mod på at tage den lange tur, kørte

min far Laurs og Peter til Frederikshavn. Laurs nød turen, det var en stor oplevelse for ham, og han fik snakket med en masse mennesker, mens sønnen mest tænkte på, hvornår de var hjemme igen.

Mæt af dage døde Laurs 22. december 1954 i sit hjem, næsten 94 år gammel. Som det var skik fra gammel tid, blev kisten stående åben, til han skulle synges ud, men da kisten var lukket, kunne den ikke komme ud gennem døren, og det blev nødvendigt at save vinduesposten over for at få kisten ud. Sådan var Laurs liv usædvanligt, selv efter hans død.

Laurs blev begravet 29.december. I betragtning af hans høje alder var der et meget stort følge, Laurs var jo det nærmeste, man kom på en institution i Sejs-Svejbæk.

Ved mindehøjtideligheden i Linå forsamlingshus var det gennemgående tema i talerne hans lune og store medmenneskelighed. Der blev sagt, at han aldrig havde en uven, og det var så sandt, som det blev sagt.
Laurs familiegravsted findes endnu på Linå kirkegård tæt ved den gamle indgang.

Den 90-årige Laurs Fisker ordner sit åletråd

Fra landsbyskole til centralskole

Ansat på Skægkærskolen i 25 år (1964 – 1988)

Af Irene Laier

Lærer Irene Laier

Inden skolen startede efter sommerferien havde lærerne fra de små landsbyskoler i de tre kommuner Balle, Serup og Sejling-Sinding mødt hinanden ved forskellige lejligheder. Året var 1964 og inspektør Svend Aage Eriksen havde indkaldt os til orienterende møder. Der var mange praktiske ting i forbindelse med skolestarten – fordeling af eleverne på de forskellige klasser, timefordelingen, indkøb af bøger og andet undervisningsmateriale herunder spritduplikator, symaskiner o.s.v. Jeg husker ikke, at der var problemer med at få timerne fordelt, kun at vi manglede en lærer til sløjdundervisning. Derfor ansatte vi snedkermester Thorsen fra Skægkær, hvilket var en særdeles god løsning. Ud over de almindelige beslutninger var der også indkøb af dækkeservietter, porcelæn og glas til lærerværelset, diverse udstyr til skolekøkken, sløjd, fysik, formning o.s.v.

I forhold til standarden på de små skoler var denne nye skole naturligvis ren luksus med veludstyret bibliotek, biologi-, fysik-, hjemkundskabs- og sløjdlokale med høvlebænke og det hele. Børnene var imponerede og benovede, da de kom ind på de store gange, men allermest var de spændte på, hvem de skulle i klasse med og hvilke lærere, de skulle have.

Formningslokale manglede

Jeg husker en enkelt ting, som jeg var meget skuffet over. Der var ikke noget tegnelokale – dette for mig meget vigtige fag var henvist til et alminde-

ligt klasselokale. Kun et skilt på døren bragte een på sporet af hvilke aktiviteter, man tænkte sig skulle foregå der. Desuden var der en vask og et par store skabe. Nå, jeg slog mig til tåls med, at man med tiden ville få øjnene op for vigtigheden af et velindrettet lokale til dette væsentlige fag. Dette kom dog først mange, mange år senere, efter at formning gennem en del år var henvist til et skummelt kælderlokale.

Kaffebord med dækkeservietter

Og så begyndte dagligdagen – i begyndelsen med tolv lærere incl. inspektør og viceinspektør. Bortset fra inspektøren og en enkelt ung lærerinde, der blev ansat for at tage sig af undervisningen i skolekøkkenet, var alle de øvrige lærere fulgt med fra de små landsbyskoler. Vi fandt lige fra starten en særdeles hyggelig omgangstone, og jeg tror egentlig, at de tidligere landsbyskolelærere ret hurtigt vænnede sig til pludselig at have så mange kolleger omkring sig. Lærerrådsmøderne foregik om et ellipseformet bord, hvor alle kunne se og høre hinanden. Hyppigheden af møderne afhang af behovet, der så vidt jeg husker, ikke var overvældende. Vi kunne jo hver dag over kaffen alle sammen snakke om de små og store problemer, der kunne være – mest små, så vidt jeg husker. Men der blev hver dag dækket op med dækkeservietter. Der var stil over det.

Skolen fik dog ret hurtigt voksesværk, så hvert år måtte der ansættes nye lærere, hvilket både elever og lærere syntes var vældig spændende. I løbet af få år var vi mange jævnaldrende unge lærere, og vi havde det

Skægkærskolen kort efter opførelsen.

væld hyggeligt og sjovt med hinanden. En gang om året var hele lærerkollegiet på busudflugt, og jævnligt blev der holdt skægge lærerfester på skolen.

Fra 342 elever til næsten 900

Det blev nødvendigt at bygge en ny fløj, så der var plads til alle de mange børn, og det var på et tidspunkt heller ikke nok. Da skolens elevtal fra 342 var steget til næsten 900, var pladsmangelen katastrofal. Kælderlokaler og bibliotek blev inddraget til undervisning, og den tidligere tjenestebolig på Viborgvej blev til fast klasselokale for 2. real, der på den måde fik eget køkken og bad, hvilket de naturligvis syntes var helt fint. Selv på scenen i den store gymnastiksal blev der undervist og vel at mærke samtidig med boldspil i salen. Fagintegration? Nej, pladsmangel. Der var trængsel overalt, og børn og lærere led meget under det. Skolen blev slidt ned, for så mange børn stuvet sammen på alt for lidt plads, fik enkelte til at begå forskellige former for hærværk. For at alle børn kunne få undervisning inden for tidsrummet 8-15, var det nødvendigt med vandreklasser for eleverne over 3. klasse. Det skabte utryghed hos børnene, at de ikke havde deres hjemlokale, som de kunne have deres ting i og gøre hyggeligt.

De var ustandseligt på farten hen i et andet lokale. Og Aage Iversens busser kørte og kørte, og parkeringspladsen mindede om en busterminal, og det var et puslespil for viderekomne at få bussens køreplaner og børnenes og lærernes skemaer til at gå op.

Til sidst blev det lærerne for meget. Der blev ansøgt om tre pavilloner. Kulturudvalget afslog, stormøder blev holdt, utilfredshed og frustration. Det var en lang og sej kamp, men til sidst kom pavillonerne dog på plads, og skolen fik dermed tre ekstra klasselokaler.

Tamburin leverede takten til gymnastik

I gymnastiktimerne var der det første år næsten ingen mulighed for at anvende musik. Jeg brugte en tamburin for i det mindste at kunne slå takten, men ret hurtig allierede jeg mig med en af musiklærerne. Han spillede på klaveret; ”Alley Cat” og anden populær musik, som jeg optog på skolens eneste båndoptager. Det friskede vældigt op på gymnastikken. Senere lånte jeg bånd med musik alle mulige steder fra, så jeg efterhånden havde et lille lager af aktuel musik, der egnede sig til at lave jazzgymnastik. Ofte

medbragte børnene selv deres yndlingsnumre, hvoraf mange var udmærket egnet til smarte jazzserier, hvilket i en årrække var tidens trend.

Håndarbejde var på skemaet også i de små klasser, men kun for piger. Drengene havde sløjd, hvilket til gengæld ikke var forundt pigerne. Der kunne godt være 25 piger på et hold, så det var nærmest umuligt at lade pigerne sy lige, hvad de havde lyst til.

Brænding af keramik

Til formning blev der ret hurtigt anskaffet en keramikovn, som dog ikke var med automatik. D.v.s., at man for at konstatere, hvornår en brænding var slut, jævnligt måtte åbne det lille kighul for at se, om den indsatte kegle var bøjet ned. Først når keglen var helt nede, var den rette temperatur nået. Det var nogle gange nødvendigt at holde øje med det hvert kvarter, og ofte var brændingen først færdig ved midnatstid. Jo, brænding af keramik var et tidskrævende arbejde, men børnene var utrolig stolte, når resultatet f.eks. var en flot tepotte i blå eller grøn glasur – et rigtigt stykke keramik, som de selv ved mange timers omhyggeligt arbejde havde frembragt.

Av-udstyr

Inden for av-området gik det hurtigt. I begyndelsen bestod maskinparken af en enkelt spolebåndoptager, som sjældent blev anvendt, da der ikke fandtes indspillede bånd, en spritduplikator, hvor masteren ofte blev ødelagt samt et filmapparat, som ikke alle kunne betjene. Men med tiden anskaffede skolen sig efterhånden flere brugbare båndoptagere og tilhørende bånd samt en sværteduplikator, der svinede helt utroligt.

Filmapparatet befandt sig i kælderen låst inde i et skab. Det var lidt besværligt at sætte filmen i, for hvis ikke der var lavet den rette "løkke" under isætningen af filmen, risikerede man jævnligt, at filmen sprang undervejs, så det var forståeligt nok,

at mange afholdt sig fra at bruge det i undervisningen. Lysbilledapparat hørte også med i maskinparken, og der var dog også en lille modig skare, der kastede sig ud i brugen af dette. Det var noget af et udstyrsstykke, når der skulle stilles an til sprogundervisning. Det var nødvendigt med et rullebord, når der skulle en stor tung spolebåndoptager med en overdimensioneret højttaler, forlængerledninger og lysbilledapparat med. Senere kom naturligvis tv og videooptager samt kassettebåndoptagere og fotokopimaskine til, hvilket gjorde det hele meget lettere og gav mulighed for at gøre undervisningen mere afvekslende.

Når klokken ringede ud efter en time, skulle alle børn ud i skolegården. De små løb gladeligt ud, men de store var ikke videre begejstrede for den friske luft; men ud skulle de. Efter endt frikvarter stillede alle børn op klassevis i skolegården, og viceinspektøren eller gårdvagten dirigerede, hvornår de enkelte klasser skulle gå ind. Uden for klasselokalet stillede børnene atter op, og deres lærer sendte dem ind i klassen på deres pladser. Der gik meget tid med dette, men når det var klaret, kunne undervisningen begynde i et klasselokale uden rod.

Inden der kom rygelov

Rygning var naturligvis ikke tilladt, men blev dog ikke desto mindre praktiseret på toiletterne i gården, hvor gårdvagterne måtte bruge en del tid på at skride ind over for synderne. Men på lærerværelset lå røgen fra de piberygende lærere tyk. Det var ikke nogen morsom tjans at være gårdvagt, for der var mange ting, der skulle gribes ind overfor, og når så mange børn på samme tid befandt sig på et forholdsvist lille areal uden de store udfoldelsesmuligheder, opstod der ganske naturligt af og til situationer, hvor en voksens indgriben var særdeles påkrævet. Da elevtallet på skolen var på sit højeste, indførte vi en inde-ordning i frikvartererne – det var simpelthen nødvendigt, da det ikke var forsvarligt at have så mange børn ude i gården på samme tid. Men naturligvis også fordi, vi fandt det rimeligt nok, at børnene selv kunne bestemme, om de ville være ude eller inde.

Sit-down strejke af 800 elever

Næsten hver vinter var der et par gange eller to snefri. Busserne kunne ikke køre på grund af sne, så børn og lærere kunne ikke møde. Der var ikke noget med børnepasning på skolerne.

– Hvis temperaturen på en sommerdag blev rigelig høj, blev børnene sendt hjem, varmefri hed det, hvilket naturligvis var lige så populært som snefri. Jeg husker, at børnene engang i halvfjerdserne foranstaltede en sitdown strejke ude i gården. Temperaturen berettigede åbenbart (efter kredslægens mening) ikke til varmefri den dag, men børnene så anderledes på sagen og nægtede at gå ind til undervisningen. Viceinspektøren gik ud i gården, og minsandten om det ikke lykkedes ham at få alle 800 elever til at gå ind i deres klasser. Senere kom det frem, at det var en af lærerne, der havde givet børnene den smarte idé med strejke – det var også på den tid et ret almindeligt våben, når man ville opnå noget.

Slik var bandlyst, så der var ikke noget med slikpræmier, når læreren fornøjede børnene med bankospil eller lignende sidste dag før jul eller ved andre festlige lejligheder.

Tiltaleformen ændres

I begyndelsen lærte børnene, at de skulle sige De og hr. fru eller frk. til os lærere. Det føltes noget akavet for børnene. En stor del af dem var landbobørn, som havde været vant til dusformen, men de lærte det forbavsende hurtigt. Det var faktisk sværere, da det på et senere tidspunkt blev almindeligt at sige du og fornavn. Mange børn kunne ikke få sig selv til pludselig at bruge fornavn til en lærer, som de selv og deres ældre søskende i årevis havde tituleret som hr. eller fru.

Elevudstilling

Der var som i dag mange arrangementer på skolen. – Hvert år før sommerferien blev elevernes arbejder i sløjd, formning og håndgerning udstillet i den store gymnastiksal. Der blev fra lærerside lagt et kolossalt arbejde i at få den udstilling præsenteret så flot som muligt – nogle år med arbejdende værksteder. I klasselokalerne udstilledes børnenes kladdehæfter, skrivebøger og regnehæfter, så de besøgende kunne danne sig et overblik over, hvad børnene havde arbejdet med i årets løb. Nogle vil nok hævde, at det var at hænge eleverne ud, og der var helt sikkert også børn, som ikke var stolte over at vise disse ret personlige ting frem, men jeg husker det ikke som noget, børn og lærere var stærkt imod.

Forberedelserne til den årlige skolekomedie for de store foregik mest uden for skoletiden, hvor både børn

og lærere brugte deres fritid til at stable en forestilling på benene. Sidste dag før juleferien gik børnene til Sejling eller Sinding kirke, hvor der blev holdt en speciel børnejulegudstjeneste.

Lejrskole på Sonnenberg

Ligesom i dag var der lejrskole for 8. -9. klassetrin. Dengang gik turen dog for det meste til udlandet. Et par gange var jeg med en 2. real på Sonnenberg – den internationale højskole, der ligger smukt i Harzens bjerge. På denne skole kom der elever fra alle lande til kurser på ti dages varighed. Der blev hver dag holdt foredrag på tysk – og deltagerne kunne gennem høretelefoner få en direkte oversættelse leveret på engelsk, hvilket de fleste elever dog kun benyttede sig af den første dag. Foredragene omhandlede naturligvis emner, der var relevante for unge mennesker på dette alderstrin som f.eks. "Hvordan forestiller du dig verden i år 2000?" eller "Ungdom og demokrati". Alle diskussionerne foregik naturligvis på tysk. Om eftermiddagen var der mulighed for at løbe på ski, men eleverne nøjedes med nogle vandreture i det dejlige snedækkede område omkring skolen. Om aftenen var der foredrag, film eller anden underholdning på skolen. Det var naturligvis alle tiders måde at lære tysk eller engelsk på, og samtidig lærte eleverne en del om international forståelse.

Og hvordan var det så at være lærer på en centralskole. Det har altid været et meget spændende arbejde med en masse udfordringer, afvekslende og aldrig kedeligt – hver dag med nye og uventede oplevelser, utroligt krævende – men frem for alt dejligt.

Efterskrift: Irene Laier er desværre alt for tidligt er afgået ved døden i juli 2012. Teksten er baseret på et interview med Irene Laier kort før hendes død.

I lære som bankmand i 1940'erne

Af Vagn Bjørnholt

Da Silkeborg kommunale mellem- og realskoles årsafslutning nærmede sig i foråret 1947, var vi nogle stykker, der endnu ikke havde fået en læreplads. Det var håbløst at komme i lære i det håndværk, der interesserede mig mest, og en vis desperation hos mine forældre var mærkbar. En dag blev jeg kaldt op til viceskoleinspektør Victor Petersen. Med bange anelser gik jeg op på hans kontor og spekulerede undervejs på, hvad jeg mon nu havde gjort forkert.

Det var dog ikke så slemt som frygtet. Han vidste, at jeg endnu ikke havde fået en læreplads og fortalte, at han havde fået en henvendelse fra Silkeborg Bank, der skulle have en elev 1. juli, og at det måske kunne være noget for mig – jeg kunne da gå op og tale med direktør Nørgaard Pedersen om det.

Søndergadeskolen fotograferet i 1944.

Det var en venlig mand, som spurgte mig ud og fortalte lidt om banken og jobbet. Han kendte gud og hver mand i Alderslyst, hvor han boede på Sølystvej, herunder også min far, som engang havde købt en byggegrund af banken, og samtalen endte med, at jeg blev godkendt, og at jeg kunne begynde som elev, når skolen var overstået.

Det var godt, at eksamen endnu ikke var begyndt og eksamenskaraktererne givet. Jeg fik (som resten af klassen) elendige karakterer i de fag, der kunne være vigtige for et eventuelt arbejde med tal: regning gx og matematik tg! Alle i klassen lå på dette niveau i de fag.

Det skyldtes kun en meget inkompetent og brutal lærer – en lektor Blomme-type, som alle hans elever mindes med afsky. Hans sarkastiske bemærkning til en elev, der ikke lige kunne løse en ligning oppe ved tavlen, var oftest: "Du står og glor som en ko på en ladeport". Alle mellemskolens elever, der har haft bemeldte lærer, ved, hvem der er tale om.

Jeg fik vist en bekræftelse fra banken på ansættelsen fra 1. juli 1947,

Silkeborg Bank.

men hørte så ikke mere.

Første dag

Tirsdag, den 1. juli stillede jeg min cykel op ad bankens facade og gik ind gennem fordøren kl. 9 præcis – bankens officielle åbningstid. Ingen skulle sige, at jeg kom for sent. Det var i øvrigt samme dør, som jeg gik ud gennem til pensionering - samme dato 44 år senere.

Det var nok med en vis undren, de så bankens yngste ansatte ankomme til direktørtid, idet personalet mødte en time før den officielle åbningstid – men det kunne man jo bare have fortalt mig!

Jeg var i mit fineste jakkesæt – og eneste – og med slips. Det sidste var jeg absolut uvant med, og det strammede meget. Men det var "uniformen", - og sådan forblev det de næste 44 år.

Bogholderen præsenterede mig for hele det store personale – 21 i alt. Da jeg forlod banken, var der over 3000. Som "yngstemand" blev jeg sat til at lave alt muligt uinteressant, men sådan er alle nystartede elevers lod vel. Jeg skulle overtage jobbet efter Svend Erik, som dog ikke var mødt endnu. Han havde sovet over sig. Han var nemlig ivrig radioamatør og sad oppe den halve nat (da var der de bedste atmosfæriske forhold) og snakkede med Bangkok, Madrid og Roskilde.

Han dukkede op lidt ud på formiddagen og havde ikke nået at få morgenmad hjemme hos sin mor. Så sulten, som han var, sendte han mig over gaden til "Kirstine Rasmussens Bageri og Cafe" efter en stang wienerbrød til sig. Pligtopfyldende, som jeg jo ville være – han var jo en "overordnet" - hentede jeg morgenmaden til ham formedelst 1,50 kr.

Hvad, jeg ikke vidste dengang, var, at de to direktørers kontorer vendte ud mod Vestergade, så de derfra kunne følge lidt med i byens gadeliv. Og der kunne direktør OP se den nyansatte elev på den første dag gå til

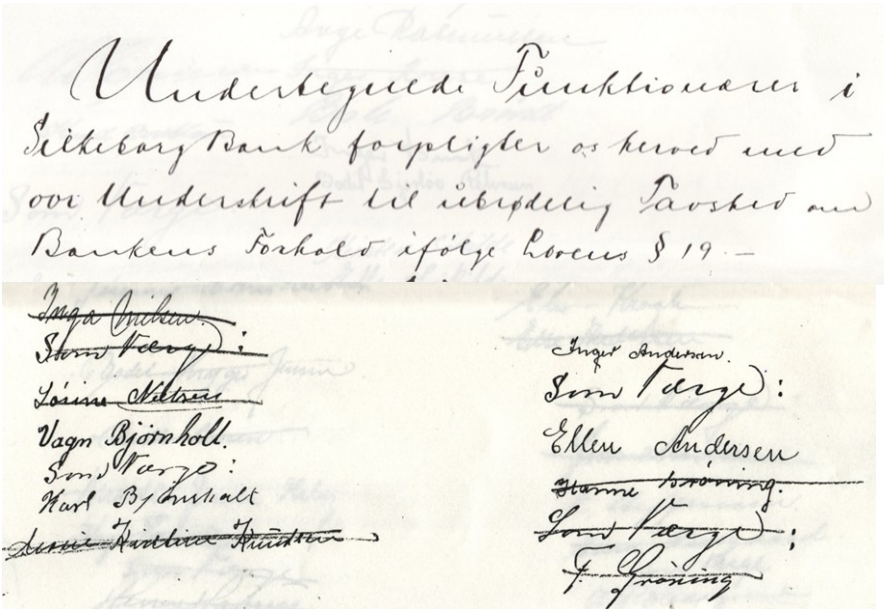

Tavshedserklæring.

bageren efter brød mindre end en time efter, at han var mødt. Der må omgående være gået besked til bogholderen om tildragelsen. Hvad der egentlig skete, husker jeg ikke så nøje, udover at jeg forklarede mig og fik at vide, at det gjorde man bare ikke. Og Svend Erik fik en ordentlig skideballe.

Bankelevens dag

Ansatte skulle underskrive en tavshedserklæring, og da ingen elever var myndige, måtte en pårørende møde op i banken og underskrive som værge. Min forgænger, den sultne elev, må have set frem til, at hans afløser skulle komme, for han havde sørget for, at jeg ikke blev arbejdsløs lige med det første. Et af yngstemandens opgaver var at arkivere posten – modtagne breve og kopier af afsendte -alfabetisk i 6 store arkivskuffer. Mindst 2 ugers arkivering havde Svend Erik ladet ligge til sin efterfølger, så der var nok at gå i gang med. I løbet af nogle dage fik jeg mig dog arbejdet gennem stakken.

Et andet job var at åbne og lukke indgangsdøren. Der var ordre til, at man skulle åbne 5 minutter før den officielle åbningstid, og da der var

lukket mellem 12 og 14, skulle man 2 gange ud og åbne og især lukke døren efter kunderne, efterhånden som de blev ekspederet færdig. Man lukkede kl. 16, og det kunne være irriterende med de, der kom 5 minutter efter lukketid og ville ind. Sjovt nok, var det de samme hver dag.

Et par dage efter jeg var ansat og kort før middagslukketid, stak en af kontordamerne mig et brev adresseret til direktør Petersen. Jeg skulle give ham det, når jeg om lidt lukkede ham ud. Jeg gav brevet til bankens direktør Petersen, da jeg lukkede ham ud, og han blev stiktosset. Brevet var til en direktør Henry Petersen, som netop havde siddet i møde i banken. Ham kendte jeg selvfølgelig ikke og var jo helt uskyldig i det skete, men for bankdirektøren var ingen forklaring god nok.

Et andet job var at hjælpe kassererne med at bære kassebeholdningen (og det var 4 trækasser) op og ned i boksen morgen, middag og aften. De var tunge som bare pokker, og jeg husker, at en af de ældre kasserere snublede ned ad den snoede marmortrappe, og han og hele kassebeholdningen trillede rundt på boksgulvet.

Men det kunne være nogle aristokratiske typer, der var bankdirektører dengang. For eksempel tiltalte man ikke direktører med DE – næh, de blev kun tiltalt i 3. person: ”Vil direktøren være så venlig”.

Når de daværende to direktører mødte om morgenen – en god times tid efter personalet – gik de fra deres kontorer en runde gennem banken. De skridtede fronten af, som vi sagde. Af en fuldmægtig fik jeg at vide, at det var velset, hvis jeg rejste mig fra min stol (den runde drejeskammel), når jeg sagde godmorgen til dem.

De første dage efter min ansættelse skulle jeg arbejde om aftenen for at få Svend Eriks roderi sat på plads. Det var bare en ordre om at komme og få lavet dit eller dat, og man fik selvfølgelig ingen betaling for det. Det passede ikke min far, der var ivrig fagforeningsmand og tillidsmand på slagteriet – at jeg skulle arbejde gratis flere aftener i træk. Så efter nogle afteners forløb ringede han en eftermiddag og sagde, at jeg var optaget om aftenen (vi skulle ud at sejle) – så derefter blev overarbejdet begrænset.

De ansatte havde en fagforening Danske Bankfunktionærers Landsforening, stiftet engang i 1930`erne, men den var svag og blev ikke betragtet af de andre fagforeninger som ægte. Den blev kaldt en gul fagforening og blev blandt andet. kritiseret for, at alle fra elev til bogholder var medlemmer på lige fod. Ansatte i bankerne blev af mange betegnet som ”flipproletarer”. Det varede mange år, før fagforeningen fik udvirket, at bankerne betalte for overarbejdet.

De ældre i banken fortalte med fryd

Direktionskontor – det er jo ikke ligefrem ergonomiske møbler. Til gengæld er der ikke sparet på det mørke træ.

i stemmerne om dengang, de havde overarbejde og fik betaling for det. Det var godt nok Nationalbanken, der betalte for overarbejdet i forbindelse med pengeombytningen i juli 1945 – ikke den bank, hvor de lagde et helt livs arbejde. Lønnen var absolut ikke fyrstelig som elev: 50 kr. om måneden de første 3 måneder. Efter prøvetiden steg månedslønnen dog til 75 kr. gældende de næste to år, som var læretiden dengang. Jeg vil tro, at grønthandlerens bydreng tjente mere end en bankelev. Først når man så var blevet bankassistent, fik man en hæderlig månedsløn på 175 kr.

Livet i banken

Der var et godt sammenhold og samvær mellem de yngre ansatte, elever, assistenter og kontordamer, og på trods af de lange arbejdsdage, blev ingen overanstrengte eller stressede. Vi mødtes ikke sjældent privat og gik i byen sammen og var med til de teater- og underholdningsaftener, der blandt andet var på "Sønderport".

For eksempel var vi en 7-8 stykker, der, hver gang vi fik udbetalt månedslønnen, om aftenen tog ud i Lunden eller på West-End og spiste højt

belagt smørrebrød og svingede pigerne til levende musik, hvilket der var hver aften dengang. Oftest var det bankbud Johannes, der var primus motor i de ture.

Han var bankens 6. bud, og det kan man så udlægge, som man vil. Han havde sit lille "kontor" bagerst i fyrkælderen. Her var der tit kortspil efter lukketid om lørdagen. For man arbejdede skam også om lørdagen, hvor banken var åben fra 9 til 13. Da det jo blev en ret lang arbejdsdag, måtte vi have madpakke med. Der var naturligvis ingen kantine/spiselokale, så vi guffede klemmerne i os siddende på papkasser i det uopvarmede arkiv oppe under taget. I det kolde loftsrum var det ikke vanskeligt at overholde det kvarter, som spisepausen var sat til.

Inden man sluttede arbejdet på alle dage, skulle kassen afstemmes – og den skulle vel at mærke stemme. Der var en regel om, at ingen måtte forlade banken, før kassen stemte. Gjorde den ikke, måtte alle hjælpe med at finde fejlen, og klokken kunne godt blive 15 – 15.30, før vi slap fri om lørdagen, så det var svært at træffe aftaler med kammeraterne for weekenden.

Det kunne være irriterende, at kassererne som regel gav sig god tid, når banken var lukket, og kassen skulle tælles op. Vi unge stod jo og hoppede for at komme af sted, mens de jo bare skulle hjem til konen.

I det første år var det yngstemandens job at hente bankens post i boksen på postkontoret på Drewsensvej hver morgen, og det gjaldt også om søndagen. Den skulle hver dag lægges på bogholderens skrivebord, og om søndagen kom han så lidt op ad formiddagen sammen med en fuldmægtig, åbnede brevene og lagde dem i stakke til de forskellige interne afdelinger.

Det var det samme, de gjorde til hverdag, og det var det rene pjat, at det ikke kunne vente til mandag morgen. Sandsynligvis mente de, at søndagsarbejdet gav dem en højere stjerne hos direktionen.

Man måtte selvfølgelig ikke ryge i banklokalet i åbningstiden, men det var også en uskreven regel, at der ikke måtte ryges, så længe direktionen var i huset, og det havde bestemt ikke noget at gøre med risikoen ved at ryge. Den var man slet ikke opmærksom på dengang. En direktør skulle engang under krigen med tobaksrationering have sagt, at direktionen nok skulle ryge det, der skulle ryges i banken, og det gjaldt stadigvæk.

Resultatet var naturligvis, at så snart man så ryggen af direktørerne på vej ud af døren, kom rygetøjet frem. De rigtig smøgforlegne måtte ty til toiletterne, hvor stanken af røg kunne være ret intens.

På handelsskolen

Udover, at vi nu og da var tvangsindlagte til ulønnet overarbejde om aftenen, var der også en handelsskole, som skulle passes 4 aftener om ugen fra 18.20 til 20.30 og med reglen om, at kassen skulle være afstemt inden afgang, kunne det være umuligt at nå hjem og spise og tilbage til byen igen til skoletid.

Med hjælp fra handelsskolen fik vi dog udvirket, at handelsskoleeleverne kunne forlade banken senest kl.17. Silkeborg Handelsskole havde kun aftenundervisning og holdt til i Mellemskolens velkendte lokaler på Markedsgade. Forstander var den tidligere omtalte, uduelige lektor Blommetype fra Mellemskolen, og mange af lærerne var også de velkendte derfra. Det var helt pudsigt, at de - mod tidligere - tiltalte os med De – nu var vi jo blevet voksne.

Der blev undervist i maskinskrivning, engelske og tyske handelsbreve og handelslære, og intet af det var særlig svært. Den praktiske uddannelse i banken var ret begrænset og bestod primært kun i, at man arbejdede i to forskellige interne kundeafdelinger, vekselafdelingen (smålån) og bankbogs- og checkkontoafdelingen, og oplæringen bestod egentlig kun i at man arbejdede med tingene under vejledning af kollegaerne. Det er vel også på den måde, der læres bedst.

Al bogføring foregik med håndkraft i bankens store, tunge protokoller, der var stillet op i vindueskarmene eller i mange boksskabe. Det var forventet, at man stod op og arbejde med dem ved pultene. Der var godt nok enkelte stole (kun sæde som kunne skrues op og ned efter behov), men det var ikke velset, at vi unge benyttede dem.

Alt skulle skrives med fyldepen, og det betød, at ens fingre blev blå og nu og da også brystlommen på jakken, hvor fyldepennen havde sin plads. Dengang var kuglepenne bandlyst i bankerne – vel fordi, man endnu ikke havde erfaring med holdbarheden af det, der var skrevet med sådan nogle fyre.

Året efter min ansættelse, i 1948, kom der et forslag fra regeringen om at ændre den danske retskrivning. Det ville bl.a. medføre, at navneord skulle skrives med lille forbogstav, at man indførte brug af å i stedet for aa, og at bogstavet d i ordene skulde, vilde og kunde skulle erstattes af l og n. Jeg kunne – som den, der senest havde taget dansk-eksamen i realskolen - se den store fordel ved disse trods alt ubetydelige ændringer. Nogle fejlmuligheder ville forsvinde.

Der blev taget initiativ til en protestskrivelse mod ændringen fra bankens ansatte til regeringen. Den eneste, der ikke ville skrive under, var mig. Det var ikke just velset. De nye regler blev gennemført uanset Silkeborg Banks protest.

Bankens interne revision personifi-

ceret ved fru Nielsen bogførte ved hjælp af et par store bogføringsmaskiner det samme, som vi skrev med fyldepennen i bøgerne. Hun sammenlignede kortene med bøgerne, og selvfølgelig kunne der være fejltællinger begået i travlheden. Det var åbenbart en stor fornøjelse for den ene af direktørerne at stille sig hen ved siden af og kommentere, hvor mange fejl, vi havde begået og brokke sig sarkastisk. Tænk, det kunne direktøren for en af provinsens store banker bruge sin tid på.

Personaleudflugter

Hver sommer blev der en fredag aften lavet en aftenudflugt for personalet med påhæng, og i mange år gik de på skift mellem Ejer Bavnehøj og Pøt Mølle. I Vilbert Jensens bus (én var nok) tog vi efter arbejdstid af sted til et traktement bestående af det store kolde bord med lune retter, skyllet ned med øl og snaps ad libitum.

Undervejs i bussen trak vi borddamer- og herrer, og jeg kan huske, at jeg det første år som elev trak fru direktør Petersen til bords. Jeg var vist ikke særlig talende, men det var hun, og modsat sin ægtefælle var hun et meget venligt menneske.

Kassereren og bogholderen holdt på skift takketale for udflugten. Engang, vi var på Ejer Bavnehøj, sagde taleren, at aldrig havde vi været så højt oppe. Det var rigtigt på både den ene og den anden måde, for der blev ikke sparet på hverken det faste eller det flydende.

Under spisningen var der som regel en satirisk sang om de mere markante personer blandt personalet og småhændelser i banken. Eller måske en oplæst "Pøt Mølle Tidende", og det vakte altid jubel, når nogle blev hængt ud på en gemytlig måde.

Man dansede jo den første dans med sin borddame, og heldigvis havde jeg gået på Karen Munks danseskole. For der var naturligvis dans resten af aftenen til et grammofonpladeanlæg lejet hos Svend Frederiksens Radioforretning, nabo til banken. Det var til gamle 78` lakplader, og der gik nogle i stykker hver gang. Direktør OP`s yndlingsmelodi var "Skæve Thorvald", og den spillede "kapelmesteren" flere gange. Så gav det måske en ekstra cognac

Min forgænger – i særdeles godt humør – udbragte el leve for banken, da vi kørte over Langebro.

Det var vist det år, han væltede kakkelovnen, da han vaklede ind på sit værelse efter udflugten. Udflugterne var altid en fredag aften, og banken var åben lørdag formiddag.

Bankbudsafløser

Når bankens bud havde ferie, skulle eleven udføre hans arbejde, og det skulle jeg selvfølgelig også det første år. Det bestod bl.a. i at køre på postkontoret på Drewsensvej med bankens post til forsendelse inden kl. 17.

Pøt Mølle

Heriblandt var også jævnligt forseglede pakker med pengesedler, der skulle til Nationalbanken i København. Der kunne nemt være 100.0000 kr. i en pakke, som jeg ligesom bankbuddet kørte ud med på min cykels bagagebærer.

Pakkerne var naturligvis forsikrede, men der var overhovedet ingen, som tænkte på røveri. Det var helt usandsynligt, selvom det ville være en smal sag at snuppe pakken fra min bagagebærer og stikke af.

Bankbuddets arbejde bestod også i at fyre i centralfyret i kælderen om vinteren. Dengang fyrede man med tørv, træ og lidt koks, og der skulle selvfølgelig fyres "over" eller "op" om morgenen, så centralvarmen kunne være på fra morgenstunden. Engang havde jeg lagt for meget brændsel i fyret. Det begyndte at knage og brage i rør og kedel, temperaturen steg voldsomt, og det ikke mindst i radiatorerne oppe i banken.

Jeg blev også hed - om ørene. Fra banklokalet og kontorerne blev der gjort opmærksom på den voldsomme varme i radiatorerne, der også knagede og rumlede, så jeg ragede alle gløderne fra fyret ud på cementgulvet og overdængede dem med vand. Med det resultat at det dampede og røg voldsomt, og det stod op i revisionslokalerne lige ovenover. De troede vist, jeg var ved at brænde banken af. Der skete ikke yderligere - udover, at jeg blev uhjælpelig til grin og lærte at

begrænse min fyringsiver.

I min elevtid – og senere – var der desværre tåbelige bankfolk, som lod sig friste så meget ved at være blandt mange penge, at de regnede med, at det var et "tag-selv-bord".

Generelt synes jeg, at bedragerierne var så simpelt lavet og gennemskueli-ge, at personerne må have været i desperate situationer. Alle afslørede blev selvfølgelig omgående afskedi-get, men der skete dog ingen politian-meldelser.

Alt arbejde foregik dengang med håndkraft. Banken havde nogle få skrivemaskiner, almindelige elektri-ske regnemaskiner og et par "svingere".

Al bogføring, herunder indsætning og hævning på bankbøger, bogføring af de mange checks, interne konti mv. foregik med pen og blæk og ho-vedregning.

Det var ikke tilladt at benytte reg-nemaskinerne til kolonne-sammen-tællinger, så man lærte at bruge hove-det. Jeg har mødt bankfolk, der kun-ne sammentælle kolonner med to cifre ad gangen.

Rentetilskrivning - årsopgørelse

Kunderne skulle jo have renter af deres konti. Det skete to gange om året, nemlig 31. marts og 30. septem-ber. Efter normal arbejdstid ophør spiste man smørrebrød på Grand Ho-tel på Skoletorvet kl. 18, og derefter gik alle tilbage til arbejdet i banken. Man beregnede renter og skrev dem til saldoen i hånden på hver enkelt konto i de store protokoller. Der var enormt mange konti, og det varede længe, selvom alle var i sving. Da ikke alle de ansatte havde deres faste pladser, spredte man sig rundt i alle lokalerne. Særlig attraktivt var det at sætte sig på et af direktionskontorer-ne. Der var nemlig radio, som kunne give lidt adspredelse til det ensformi-ge arbejde.

Ofte fortsatte arbejdet til langt over midnat, og ikke engang en kop kaffe eller en sodavand kunne det blive til. Fordeling af arbejdet over nogle afte-ner var ikke tilladt. Først, da man mange år senere indførte EDB-systemer, slap man for det enerveren-de overarbejde. Nytårsarbejde blev det også til, og det var almindelig kendt, at bankfolk arbejdede nytårs-aften. Det var dog trods alt ikke til-fældet i Silkeborg Bank.

Julegaver til personalet var et helt ukendt begreb. En nytårsgave fik vi dog: Bankmandens Lommebog. Når banken var lukket nytårsaftensdag kl. 12 og efter at kassen stemte, serve-redes smørrebrød fra hotel Dania i re-præsentantskabslokalet på 1. sal, og lommebogen lå ved hver enkelt ku-vert. Man arbejdede derefter med forskellige afslutningsarbejder til kl. 18.

Alle ansatte havde naturligvis checkkonto i banken men ikke lån - ifl. uskrevne personaleregler kunne

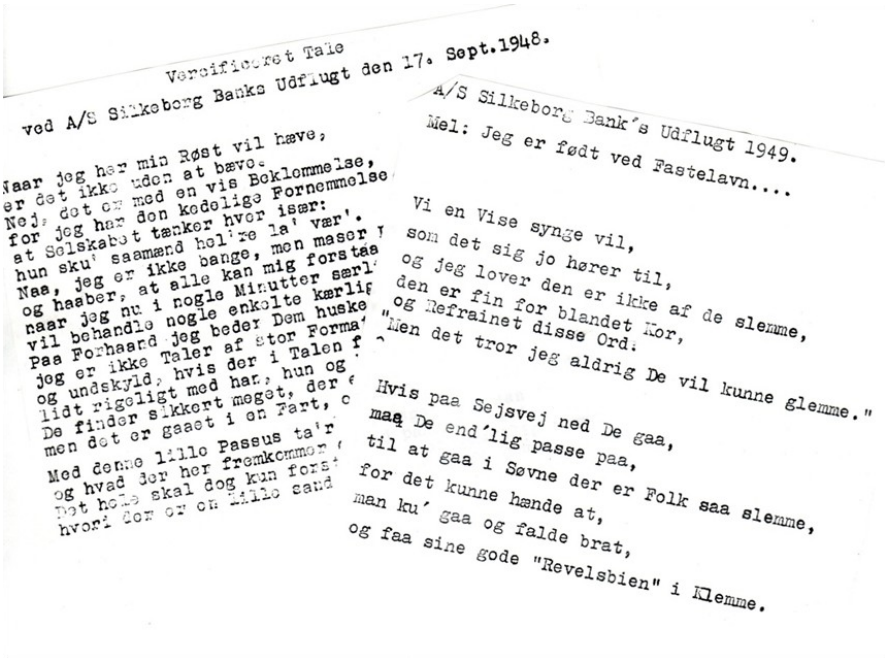

Verificeret Tale
ved A/S Silkeborg Banks Udflugt den 17. Sept.1948.

Naar jeg her min Røst vil hæve,
er det ikke uden at bævæ
Nej, det er med en vis Beklemmelse,
for jeg har den kedelige Fornemmelse
at Selskabet tænker hver især:
hun skul' saamænd hel're la' vær'.
Naa, jeg er ikke bange, men maser
og haaber, at alle kan mig forstaa
naar jeg nu i nogle enkelte kærlig
vil behandle nogle enkelte huske
Paa Forhaand jeg beder Dem
jeg er ikke Taler af stor Forma
og undskyld, hvis der i Talen f
lidt rigeligt med har, hun og
De finder sikkert meget, der
men det er gaaet i en Fart,

Med denne lille Passus ta'r
og hvad der her fremkommer
Det hele skal dog kun forst
hvori den er en lille sand

A/S Silkeborg Bank's Udflugt 1949.
Mel: Jeg er født ved Fastelavn....

Vi en Vise synge vil,
som det sig jo hører til,
og jeg lover den er ikke af de slemme,
den er fin for blandet Kor,
og Refrainet disse Ord:
"Men det tror jeg aldrig De vil kunne glemme."

Hvis paa Sejsvej ned De gaa,
maa De end'lig passe paa,
til at gaa i Søvne der er Folk saa slemme,
for det kunne hænde at,
man ku' gaa og falde brat,
og faa sine gode "Revelsbien" i Klemme.

Underholdning fra bankens udflugter.

ansatte ikke låne i banken. I en situation havde jeg brug for at låne 500 kr. til et nyt filmapparat, men det blev afslået. De ansattes lån skulle jo ellers være de sikreste af alle.

Men havde direktionen brug for at låne – ja, så kendte man jo direktionen i nabobyernes banker og kunne låne der mod tilsvarende ydelser til ledelserne i disse banker.

Selv om jobbet som bankmand ikke var det, jeg brændende havde ønsket mig i mellemskoletiden, er jeg dog i dag glad for, at min klasselærer, Victor Petersen i sin tid sendte mig op for at tale med dem i Silkeborg Bank.

Rutebilstationen i Silkeborg

Af Kurt N. Christensen

Indtil januar 1940 var der ikke etableret en rutebilstation i Silkeborg. Der kørte selvfølgelig busser, men der var ikke så mange ruter endnu. De busser, der kom til Silkeborg, parkerede på Torvet, hvor passagerne steg om til andre lokale rutebiler eller tog med den næste forbindelse hjem, når de havde forrettet deres ærinder hos byens handlende. Rutebilejerne havde normalt base hjemme i de oplandsbyer, hvor de kom fra.

Ser man på opbygningen af den offentlige persontransport i fortiden, blev jernbanenettet udbredt fra sidst i 1800-tallet. Der opstod helt naturligt en bydannelse omkring jernbanestationerne. Og da rutebilerne fra omkring 1920'erne blev en del af den offentlige transport, fik rutebilerne i mange tilfælde anvist holdeplads et sted i nærheden af jernbanestationen. Det var på alle måder mest praktisk, at persontransporten på den måde var samlet på et sted. Men det var ikke tilfældet i Silkeborg. Da rutebilerne blev en del af transportmulighederne, valgte rutebilejerne af praktiske årsager, at holde ind på Torvet i Silkeborg for at afsætte passagerer. Og sådan gik det til, at rejseaktiviteterne med jernbane og rutebil ikke fik en placering i nærheden af hinanden.

Torvet blev før opførelsen af Østerport brugt som rutebilstation.

Først da Østerport blev opført sidst i 1930'erne, blev der bygget en rutebilstation i Silkeborg. Den fandt sin naturlige placering i Østerport, der lukkede Torvet mod syd. Denne rutebilstation, blev uden sammenligning landets allermest moderne, idet terrænet til fulde blev udnyttet. Rutebilerne kørte ned til deres båse under Østerport, hvorved læsseramper til rutebilerne var i niveau med gadeplan på Torvet. Derved blev det meget let at aflevere gods til transport i en godsekspedition, hvor varerne blev modtaget og vejet og derefter lagt på plads til de enkelte rutebiler. Når chaufføren ankom og fik et overblik

Nedkørslen til rutebilstationen.

over, hvor meget gods der var, stuvede han godset op på taget af rutebilen. Der var næsten ingen begrænsninger for omfanget af gods, der blev transporteret ud til oplandets beboere på den måde.

Under godsekspeditionen var der et venteværelse med store vinduer ud mod rutebilerne, så man kunne gøre sig klar til at gå ud på perronen, når bilen kom. Der var også toiletter, adskilt for damer og herrer, inden man nåede frem til venteværelset. Venteværelset var udstyret med en automat, så man kunne blive vejet. Det kostede lidt at bruge vægten, men i tilgift fik man en papbon, som angav ens vægt. Der var også en fotoshop, det kaldtes den nok ikke dengang, men her var der en lille taburet, man kunne sidde på, mens man fik frisuren frisket op i et lille spejl, inden blitzen forevigede den fotoglade.

I de første modeller af rutebiler måtte passagererne selv åbne og lukke døren. Det var upraktisk, så inden længe blev der indrettet et stangtræk, så chaufførerne kunne lette passagerernes adgang til at stige på eller af rutebilerne. Hjulene på de ældste biler var belagt med massivt gummi, hvis største fordel var, at de ikke

punkterede. De fleste rutebiler var frem til 1927 udstyret med karbidlygter. Ved vinduerne var ophængt trækgardiner og kapper med klunker foran de blankpolerede vinduesrammer, der var fremstillet af mahogni. I det hele taget blev der gjort meget for at hygge om gæsterne i disse transportmidler.

Rejsebud med rutebil

Mens rutebilerne holdt og ventede nogle timer inden de kørte tilbage igen, benyttede chaufførerne ofte tiden til at gå på indkøb i byens forretninger. De fik bestillinger med fra passagerene på ruten og var så godt kendte med deres kunder, at de sjældent var i tvivl om deres ønsker. Det var ganske normalt, at kunderne bestilte beklædningsgenstande, især til mænd og børn. I mange tilfælde købte de f.eks. også gardinstof til husholdninger, og det var sjældent chaufførerne gik forkert af forbrugernes ønsker. Var nogen syge, og der blev ordineret medicin, stoppede man rutebilen og gav chaufføren recepten med, og når han returnerede, stod folk ved vejen og ventede på medicinen, hvis de da ikke havde lavet en aftale om, at varerne skulle afleveres hos den lokale købmand eller brugsforening. Rutebilchaufførerne var som rejsebude et meget vigtigt bindeled mellem de handlende i byen og omegnes beboere. Chaufførerne fik selvfølgelig et honorar for deres tjenester, men uden tvivl sparede de samfundet for mange ekstra udgifter.

Når rutebilen nåede frem til adressaten med varer, der var stuvet op på taget, entrede chaufføren taget via en stige, der var fast monteret bag på rutebilen. Det var et smart og ideelt transportsystem, der i mange år var opbygget, men som først fuldt ud blev benyttet, da rutebilstationen i Silkeborg blev taget brug.

Rutebilstationen nåede lige præcis at blive indviet før besættelsen. Det skete den 8. januar 1940, bl.a. ved at en kortege af pyntede rutebiler kørte rundt i byens gader. På det tidspunkt var der omkring 20 rutebilruter, der kørte til eller fra Silkeborg. Men allerede da, blev der talt om, at der på grund af krigen i Europa kunne ventes nedskæringer på bl.a. rutebildriften.

Mens rutebilstationen blev bygget, var der opstillet en rødmalet træbygning på Torvet. Den blev brugt som venteværelse for de rutebilrejsende. Flere år efter, at den ny rutebilstation var taget i brug, stod det røde træskur stadig på sin plads på Torvet. Silkeborg Avis rejste gang på gang sagen med det grimme skur, men forretningsfolk brugte det til varer, indtil byggeriet af de mange forretninger i Østerport var kommet så langt, at indehaverne kunne rumme varerne i deres forretninger.

Når en rutebilejer ønskede en rute, søgte vedkommende koncession til

ruten hos sogneråd og byråd. En koncession var en aftale mellem en offentlig myndighed og den privatperson, som ønskede eneret på at drive en rutebilrute på nærmere betingelser. Ansøgeren skulle anslå hvor mange passagerer han forventede på ruten og angive, hvor mange gange ruten ville blive gennemkørt hver dag. Derfor blev køreplaner og ruter meget nøje gransket, før der blev udstedt en koncession. Disse bilruter blev en del af et fintmasket servicenet til persontransport, overalt i Danmark.

På trods af at rutebilstationen i Østerport var moderne og var et godt udgangs for den lokale bustrafik med sine faciliteter, så var det et problem med afstanden til jernbanen. Derfor flyttede rutebilstationen til banegården i 1986.

Bybussen

Den første bybus i Silkeborg blev sat i drift af brdr. Veng. De fik koncession på at køre fem daglige ture på ruten Alderslyst Kro-Torvet-Banegården-Ørnsøvej-Lysbro og omvendt. En busbillet kostede dengang 15 øre. I 1942 blev brdr. Pedersen ejere af bybussen. Der var på det tidspunkt stadig kun én vogn, der kørte i pendulfart mellem Alderslyst-Torvet-Lysbro. I 1948 fik denne vogn betegnelsen Vogn I, fordi en ny rute blev åbnet på strækningen Kærshøj-Torvet-Ørnsø. Denne rute fik betegnelsen Vogn II.

I 1954 blev Vogn IV sat i drift på ruten Torvet-Virklund-Vesterlund. Fra sommeren 1954 skete der forandringer på bybussernes ruter. Vogn I kom til at køre på ruten Søholt-Torvet-Lysbro, vogn II betjente ruten Ørnsø-Torvet-Kærshøj. Vogn IV betjente ruten Torvet -Virklund - Vesterlund. I køreplanen nævnes vogn III ikke før fra efteråret 1955, hvor den kom til at køre på ruten Kærshøj-Banegården-Århusbakken.

Fra foråret 1956 var der fire buslinjer. I vinterperioderne var kun de tre i drift. Fra september 1968 gik busselskabet fra betegnelsen Vogn, over til at bruge linjenumre. Samtidig blev der oprettet en linje 5, som blev sat ind på strækningen Randersvej-Torvet-Virklund.

I 1961 var der 12 fragtruter mellem Silkeborg og andre byer. I 1965 var der 13 fragtruter mellem de nævnte byer.

Den lille røde køreplan

Før rutebilstationen blev etableret havde hver rutebilrute sin egen køreplan. Det var selvfølgelig besværligt for f.eks. forretningsfolk, der dagligt havde forsendelser til oplandet. Derfor kom det som en stor lettelse for både forretningsfolk og andre rejsende, at de mange køreplaner blev samlet et sted. Det skete da Silkeborg Avis i samarbejde med Silkeborg

Bogtrykkeri tog initiativ til at udgive en samlet køreplan for både rutebiler og jernbaner.

Den lille publikation udkom første gang 1. juni 1942. Den blev lanceret under navnet *Den lille røde køreplan for Silkeborg og opland*, og den blev de næste mange år en lokal sællert. Denne første udgave blev efterfulgt af ikke mindre end 64 udgaver, inden den gik ind. Den Lille Røde fortæller på sin egen måde om de besværligheder, der opstod som følge af restriktioner og nedskæringer i rejseplaner for både rutebiler og tog under den tyske besættelse.

Den første udgave kostede 35 øre, og trods den lave pris medfulgte et bykort over Silkeborg. Der gik faktisk fire år, inden den første prisjustering kom i foråret 1946, hvor prisen steg til 75 øre. Som tiden gik, blev Den Lille Røde mere og mere populær. I foråret 1949 udkom hæftet således i 6000 eksemplarer. Den var foruden at være en meget alsidig kø-

Første etape af Østerport med den ny rutebistation under opførelse.
På torvet ses den midlertidige rutebilstation. 1939

replan også en adressebog, der gav oplysning om alle rejsemuligheder - ikke alene om rutebilforbindelser i Midtjylland, men også med mange oplysninger om togforbindelser på landsplan og for færger mellem Jylland og Sjælland. Posttakster m.v. blev også en fast del af indholdet ligesom spilletider i Kino og Biografen.

Det lille røde hæfte kom som regel to gange om året, med intervaller der hovedsageligt fulgte DSB' udgivelser af nye køreplaner. Omfanget af rejseplaner, prislejet og inflationen arbejdede stødt prisen op til 5,75 kroner for den sidste udgave. Der er kun få oplysninger om antallet af trykte eksemplarer, men i det omfang de er angivet, var oplagene på mellem 4500 og 7000 hæfter. Efterhånden som rejsemulighederne blev udbygget, indgik ruteflyenes rejseplaner også i hæftet. Det samme var tilfældet med motorfærgerne mellem Danmark og de nordiske lande.

Det lille hæfte indeholdt et væld af oplysninger om rejsetider med fjerntogforbindelserne med DSB over Skanderborg-Århus, Thorsø-Langå, Herning-Brande, og togtider med privatbanerne Silkeborg-Kjellerup-

Den nyåbnede rutebilstation fotograferet i januar 1940.

Rødkærsbro og Horsens-Bryrup-Silkeborg. I forbindelse hermed var der også et afsnit om billetpriser på Fællesklasse.

Da det rødglinsende lyntog "Gudenåen" for første gang kom til Silkeborg den 7. juni 1965, var det en begivenhed, der også blev plads til. "Gudenåen" rullede ind på stationen klokken 13.48, hvor det blev modtaget af jernbaneorkesteret fra Århus. Og selvfølgelig kom dette specielle tog også med i køreplanen for 1965.

I den første udgave af Den lille røde er der en fortegnelse over 17 rutebilruter, der forgrenede sig til snart sagt enhver afkrog af oplandet. I den sidste udgave, hvor der var 21 rutebilruter, er der en fortegnelse med 215 lokaliteter og omegnsbyer med rutebilforbindelse til og fra Silkeborg. Efter besættelsen blev der oprettet to nye rutebilruter: En mellem Silkeborg og Karup og en mellem Silkeborg og Svejbæk.

Det var dog ikke altid Den Lille Røde leverede de efterspurgte oplysninger. I mangelårene efter krigen var rutebilejernes problem med at skaffe reservedele og autogummi så store, at flere køreplaner helt blev udeladt i Den Lille Røde med gyldighed fra 12. oktober 1945. I stedet bragtes en beklagelse over "den upålidelige bildæk-situation" og en henstilling til rejsende om at søge oplysning om rutebilernes afgangstider på Rutebilstationen på telefon nr. 190.

Foruden rejseplaner indeholder samtlige udgaver af Den Lille Røde et væld af praktiske oplysninger og fortegnelser. For eksempel over byrådsmedlemmerne med navne og politiske tilhørsforhold, antallet af læger i Silkeborg, porto og pakkepost og meget mere - plus en fortegnelse over lokale og landsdækkende foreninger med afdelinger i Silkeborg.

Den Lille Røde undgik selvfølgelig ikke inflationen, hvorfor den sidste udgave, der var gældende fra 1. oktober 1976 til den 31. maj 1977, kom til at koste 5,75 kroner. I mange år efter at Den Lille Røde køreplan gik ind, var det svært at træffe et menneske i Midtjylland, der ikke var klar over, hvad man talte om, når Den Lille Røde blev nævnt.

Lokalhistoriske foreninger og kontaktpersoner

Balle
Hanne Just Pedersen
Ndr. Højmarksvej 25, 8600 Silkeborg
Tlf. 86869085, vemail: villy.just.pedersen@tiscali.dk
http://balle-lokalhistorie.dk/

Funder
Kontaktperson: Villi Hansen
8685 1206 email: villi-jorn@fibernet.dk
http://www.funder-lysbro-lokalraad.silkeborgkommune.dk/forside/foreninger/funder+lokalhistoriske+forening

Kragelund
Teddy Greibe
Frederiksdalvej 64, Frederiksdal, 8620 Kjellerup
8686 7047 og 2020 7048, email: FKhistorie@gmail.com
http://www.frederiksdal-info.dk/lokalhistorie.htm

Lemming, Serup og Sejling – Sinding
Poul Erik Bach
Kaj Munksvej 8, 8620 Kjellerup
2156 6047 email: fam,bach@privat.dk

Sejs-Svejbæk
Bente Rytter
Sindbjerg Mosevej 26, 8600 Silkeborg
8684 6171, bente@rytter.net
http://www.sejs-silkeborg.dk/

Virklund
Kontaktperson: Preben Strange
8683 6720 email: preben.strange@nypost.dk